

Bloggar, censur och yttrandefrihet

AV LARS VÅGE

- exempel från Kina och Iran

Demokratiinstitutets rapportserie nr 16 · 2006

Demokratiinstitutet och Studier i Politisk Kommunikation

DEMOKRATIINSTITUTET är ett forskningsinstitut inriktat på medierelaterad demokratiforskning, demokratirelaterad medieforskning och den politiska kommunikationen mellan medborgare, medier och politiker.

Syftet med rapportserien **STUDIER I POLITISK KOMMUNIKATION** är att sprida aktuell teoretisk och empirisk forskning samt bidra till en kvalificerad debatt om den politiska kommunikationen och dess betydelse för demokratin och dess sätt att fungera.

Rapportserien är öppen för såväl forskare och studenter som praktiker med erfarenheter av samspelet mellan medier, politiker och medborgare. Den som har ett bidrag som hon vill få publicerat i rapportserien är välkommen att kontakta dess redaktör.

Demokratiinstitutet
851 70 Sundsvall

Forskningsledare vid Demokratiinstitutet
Redaktör rapportserien
Jesper Strömbäck
Telefon 060-14 86 17
E-post jesper.stromback@mh.se

Webbaddress: www.demokratiinstitutet.com

Författare: Lars Våge
Titel: Bloggar, censur och yttrandefrihet.
Exempel från Kina och Iran.
ISRN DMI-FoU-44-SE

Innehållsförteckning

	sidan
Förord	4
Inledning	5
Bloggar, medborgarjournalistik och participatory media	5
Internetcensurens mekanismer	9
Att kringgå internetcensur	11
Kina – bloggare bakom The Great Firewall	13
Den kinesiska bloggfarens framväxt	16
Förgrundsgestalterna Isaac Mao och Michael Anti	20
Engelskspråkiga bloggar som bygger broar	23
Underhållning, IT, erotik och protest	24
Iran – fönster, broar och kaféer i Weblogistan	28
Fallet Motallebi, kvinnorna och vicepresidenten	30
Klimatet hårdnar i Weblogistan	32
Bloggvåren som kom av sig	35
Avslutande kommentarer	38
Litteraturförteckning	40

Förord

På bara några få år har fenomenet med bloggar gått från att vara okänt till att bli ett allt viktigare fenomen. Enligt vissa har bloggarna förutsättningar att på ett grundläggande plan förändra samhällets kommunikationsprocesser och att radikalt stärka demokratin genom att vidga yttrandefriheten. Enligt andra är bloggandet ett intressant men i huvudsak övergående fenomen. Diskussionen känns igen från när Internet började växa fram för cirka femton år sedan.

Vad som emellertid ofta glöms bort är vilken betydelse Internet i allmänhet och bloggandet i synnerhet kan ha i diktaturer och i samband med demokratiseringsprocesser i olika länder. Vad vi än tror om bloggandets betydelse i avancerade demokratier som Sverige, är det nämligen ett faktum att bloggandet har erbjudit nya möjligheter för människor i diktaturer att uttrycka sina åsikter, ta del av andras åsikter och att knyta kontakter. Bloggandet har i sådana länder erbjudit en vidgad yttrandefrihet. Men det är också en yttrandefrihet som befinner sig under ett hårt tryck från de repressiva regimernas försök att kontrollera och censurera bloggarna.

Detta framkommer tydligt i den här rapporten – *Bloggar, censur och yttrandefrihet. Exempel från Kina och Iran* – av Lars Våge. Förhoppningsvis kommer den att leda till ökad kunskap och medvetenhet om både bloggandets möjligheter och de hot som riktas mot bloggarna av repressiva regimer. Därmed kommer den förhoppningsvis också att leda till ökat stöd till alla de som kämpar för sin yttrandefrihet i diktaturer världen över.

För rapportens innehåll och slutsatser svarar författarna själva.

JESPER STRÖMBÄCK

Redaktör för rapportserien

Om författaren

LARS VÅGE arbetar som bibliotekarie vid Mittuniversitetet i Sundsvall. Han är medförfattare till den första svenska boken om bloggar, "Bloggtider", som utgavs av Institutet för Mediestudier i oktober 2005. Han har tidigare varit medförfattare till boken "Informationssökning på Internet" på Studentlitteratur 2003. Han skriver sedan 2001 för bloggen Internetbrus.com som handlar om söktjänster och sökning på Internet.

Inledning

Idag är yttrandefriheten begränsad i många länder världen över. Under de senaste fem åren har emellertid en ny sorts webbpublicering som kallas bloggar kommit att bli ett alternativt medium på Internet. Det har också blivit allt tydligare att dessa bloggar kan erbjuda utrymme för en yttrandefrihet som annars saknas. Den här rapporten försöker att i form av två fallstudier beskriva hur bloggmediet kan utöka yttrandefriheten för invånare i länder med repressiva regimer. De två länderna, Kina och Iran, har valts därför att båda har en särskilt omfattande och levande bloggsfär. I dessa länder finns också exempel på hur myndigheterna på olika sätt försökt kontrollera och inskränka bloggandets utveckling. I de bägge avsnitten om Kina och Iran görs ett försök att skildra bloggformens historia i de aktuella länderna liksom att exemplifiera hur enskilda bloggare har använt mediet. Som en inledning till fallstudierna beskrivs bloggformen kortfattat liksom dess förhållande till den traditionella journalistiken. Dessutom görs en redogörelse för hur censur på Internet eller s.k. internetfiltrering fungerar liksom vilka metoder bloggare kan använda sig av för att kringgå denna censur.

Bloggar, medborgarjournalistik och participatory media

En blogg är en webbplats där textbaserade inlägg publiceras och visas omvänt kronologiskt så att det senaste alltid kommer överst. Karakteristiskt för bloggar är att de brukar uppdateras tämligen ofta och tillåta interaktion genom möjligheten att lämna kommentarer på inläggen. Bloggar produceras med särskild programvara som gör det mycket enkelt att i en webbläsare skriva nya inlägg utan några krav på kunskap om webbens märkspråk. Att börja blogga gör man lättast genom att använda någon av de många gratis webbaserade bloggtjänsterna som idag finns på Internet. Flera av dessa tillåter också att man uppdaterar sin blogg genom att skicka e-post eller SMS. Alla bloggar är inte textbaserade utan det finns också t.ex. ljudbloggar där textinlägg förses med bilagor i form av ljudfiler. Ljudbloggande kallas för det mesta podcasting eller poddradio och har vuxit i popularitet under 2005. Även videobloggar förekommer men är ännu relativt få. Alla former av mediebloggar kräver större brandbredd hos användarna som ska ladda ner filerna. Bloggar drivs för det mesta av en person men det finns även många kollaborativa bloggar där flera skribenter deltar.

Bloggandet uppstod under senare delen av 1990-talet i USA där det efter 1999 har fått en explosionsartad utveckling. Idag räknar man med att det finns flera tiotals miljoner aktiva bloggar i världen. Vid katastrofer som 9/11 i USA och tsunamin i Sydostasien blev bloggarnas rapportering mycket omskrivet och uppskattat. Idag spelar några kända och oerhört lästa amerikanska bloggare en allt intressantare roll i den politiska debatten i USA. Till Sverige har bloggfenomenet också spridit sig och har börjat diskuteras allt mer i medierna från och med år 2004. Bloggformen har stor potential som en personlig publiceringsplattform som både är gratis och mycket lätt att lära sig att använda. Bristen på redaktionell översyn utom skribentens egen kan vara både på gott och ont. I länder där regimen är fientligt inställd till yttrande- och pressfrihet kan bloggarna vara av stort journalistiskt och demokratiskt värde.

I den engelskspråkiga sfären talas det idag om *participatory media* och *participatory journalism* men även termerna *citizen journalism* och *grassroots journalism* förekommer. Med dessa uttryck försöker man bl.a. beskriva den funktion som bloggar kan ha. Sådana resonemang förs t.ex. i den tidigare journalisten Dan Gillmors bok *We the Media* (2004)¹, av författarna till den av The American Press Institute beställda rapporten *We Media* (2003)² och i artikeln "Online civic participation" av koreanen Chang Woo-Young i tidskriften *Media, Culture & Society*³. Genom bloggen kan människor som inte är utbildade eller upplärda i nyhetsvärlden agera som ett slags medborgarjournalister. De kan engagera sig i och utbyta information om nyhetshändelser och diskutera interaktivt med varandra om det som fångat deras intresse i nyhetsfloden. Genom det snabba spridandet av idéer och åsikter som är karakteristiskt för bloggsfären kan bloggare i viss utsträckning skapa opinion kring händelser som de anser att de professionella journalisterna inte behandlat på ett riktigt sätt. Till bilden hör naturligtvis att en hel del framstående bloggare är eller har varit journalister men det är inte alltid fallet. Genom en blogg kan nu egentligen vem som helst som har tillgång till Internet skapa ett alldeles eget nyhetsmedium. Man menar också att bloggar möjliggör en mer utvecklad två- eller flervägskommunikation som kan leda till en förändring av den traditionella relationen mellan medieproducenten och läsaren, där det vanligen handlar om en envägskommunikation från en utsändare till en företrädesvis passiv läsarkrets. Vad man avser är den interaktion som är möjlig genom bloggarnas kommentarfunktion och genom att bloggare ofta länkar till varandra och bygger vidare på varandras tankar och idéer.

Nu är det bara en liten bråkdel av alla bloggar som har den här karaktären, medan ett flertal undersökningar visar att det överväldigande flertalet bloggar liknar personliga dagböcker. Ibland är dessa kryddade med länkar till webbsidor, ibland inte. Det antal bloggar som kan sägas uppfylla kriterierna för det som kallas *participatory media* är sannolikt ännu så länge inte särskilt stort. Detta gör emellertid inte fenomenet mindre intressant att studera och reflektera över. Det vore ett misstag att avfärda bloggandet som en övergående IT-trend dömd att dö en snabb död. Detta gäller särskilt de bloggar som produceras i länder där det är svårt eller förenat med fara att publicera åsikter som avviker från regimens agenda.

Bland de roller som dessa bloggar kan uppfylla finns t.ex. att vara de traditionella mediernas vakthundar eller som det heter på engelska *media watchdogs*. Det kan innebära att hålla ett vakande öga på om kommersiella eller statskontrollerade medier är sanningsenliga och rättvisa i sin rapportering av nyhetshändelser. Det kan också handla om att hålla koll på vad som får uppmärksamhet och vad som glöms bort på grund av slarv eller utifrån ett medvetet val. På så sätt kan dessa bloggar hjälpa till att fylla igen hål i medieströmmarna. En annan roll för bloggarna är som nämnts att i begränsad utsträckning åstadkomma ett slags paradigmskifte i den vanligtvis linjära och ensidiga modellen för medial kommunikation. I bloggarna kan informationen flöda i flera riktningar och fram och tillbaka på ett annat sätt. Kanske är det också så att de tillåter en större mångfald av

¹ Gillmor, Dan: *We the Media*, O'Reilly 2004

² Bowman, Shayne & Chris Willis: *We Media*, Media Center of the American Press Institute 2003, http://www.hypergene.net/wemedia/download/we_media.pdf

³ Woo-Young, Chang: Online civic participation and political empowerment, *Media, Culture & Society* Vol. 27(6) s. 925-935

i någon mening journalistisk verksamhet än vad som är möjligt med den traditionella modellen. Fler frågor och andra frågor kan behandlas än vad de vanliga massmedierna hinner med eller är intresserade av. I en del länder kan bloggarna möjliggöra och mediera en kommunikation mellan medborgarna som kanske annars inte vore möjlig. I en del fall kan de erbjuda möjlighet att följa skeenden i det egna landet eller utomlands på ett sätt som de inhemska medierna inte tillåter.

Man bör emellertid akta sig för att tro att detta är möjligt i en verkligt global skala. De tydliga digitala klyftorna mellan olika delar av den moderna världen är självklart ett avgörande hinder för att dessa typer av bloggar skulle kunna ha en global spridning. I de allra fattigaste länderna som t.ex. i Afrika är det naturligtvis inte möjligt idag. Den roll Internet kan spela som kommunikativt medium i sådana områden begränsar sig idag till att t.ex. för ett litet fåtal möjliggöra att med ojämna mellanrum skicka e-post. Störst förutsättningar att uppfylla rollen som ett slags medborgarmedier har bloggarna i länder där det finns en fungerande IT-infrastruktur som är tillgänglig för mer än en liten minoritet. I länder där det finns en regim som är mindre nogräknad när det gäller medborgarnas rättigheter att fritt uttrycka sig kan bloggarna i bästa fall då spela en viktig roll. Tyvärr finns det i dessa fall ofta ett kraftfullt hinder i form av en mer eller mindre omfattande censur av Internet.

Det finns några organisationer som idag arbetar för att stödja bloggare som råkat illa ut. *Committee to Protect Bloggers* (CPB) tillkom i början av 2005 men upplöstes tyvärr i april 2006 då man inte lyckats få någon fungerande finansiering. CPB såg som sin uppgift att vara en central för information om inspärrade bloggare världen över. Organisationen avsåg också att agera som en påtryckargrupp för att utverka frigivandet av bloggare. CPB ville för detta ändamål utnyttja den kommunikativa kraften hos den globala bloggsfären för att sätta press på regeringar som förföljer och fängslar bloggare. CPB fick omvärldens uppmärksamhet att riktas mot två fängslade iranska bloggare genom anordnandet av en "Free Mojtaba and Arash Day" på Internet den 22 februari 2005⁴. Grundare och chef för CPB var amerikanen Curt Hopkins som har skrivit bl.a. för Reuters och Newsweek. Hopkins har också tagit initiativ till en wiki-webbplats kallad Blog Safer där det finns guider för hur man kan blogga anonymt i länder som Kina, Iran, Saudiarabien, Malaysia och Zimbabwe⁵.

Committee to Protect Journalists (CPJ) har vid flera tillfällen reagerat när bloggande journalister och andra bloggare råkat illa ut⁶. CPJ arbetar bl.a. genom att varna hotade journalister, anordna protester och aktioner för att söka åstadkomma frigivanden genom diplomatiska kanaler och genom att skriva artiklar, pressmeddelanden och rapporter. CPJ startades 1981 av ett antal amerikanska utrikeskorrespondenter för att försvara pressfriheten världen över och organisationen har sitt huvudkontor i New York. Bland bloggare som CPJ försökt hjälpa finns malaysiern Jeff Ooi, iranier som Arash Sigarchi och Mojtaba Saminejad, bahrainiern Abdel Imam och kinesen Wu Tao.

Reportrar utan gränser (RSF) inbjöd i januari 2005 internetanvändare att lämna in exempel på bloggar som försvarade rätten att fritt uttrycka sig för

⁴ Twist, Jo: Global blogger action day called, BBC News 2005-02-22, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/4278241.stm>

⁵ Blog Safer: The Anoniblogging Wiki, <http://anoniblog.pbwiki.com/>

⁶ Committee to Protect Journalists, <http://www.cpj.org/>

att kunna skapa en lista med kandidater som gick att rösta på. Efter två månader hade vinnare i sex olika geografiska kategorier röstats fram⁷. Bland dem som fick utmärkelser fanns bl.a. iraniern Mojtaba Saminejad, malaysiern Jeff Ooi och amerikanen Jay Rosen med den välkända bloggen PressThink. I september 2005 gav RSF ut *Handbook for bloggers and cyber-dissidents* i PDF-format på nätet⁸. Handboken finns i både engelsk och i fransk version. RSF skrev då de presenterade handboken att bloggarna ofta var de enda journalisterna i länder där de vanliga medierna var censurerade eller utsatta för påtryckningar. RSF skrev också att i sådana länder var det bara bloggarna som förmedlade oberoende nyheter och de gjorde det med risk att stöta sig med myndigheterna och t.o.m. fängslas. Ett antal personer har bidragit till handboken och bland dem finns den kände amerikanske förespråkaren för gräsrotsjournalistik Dan Gillmor, Ethan Zuckerman från *Global Voices*, Mark Glaser från *Online Journalism Review* och bloggare som Jay Rosen och iraniern Arash Sigarchi. I handboken finns artiklar som på ett lättfattligt sätt beskriver hur man skapar en blogg, hur man bloggar anonymt, vad som utmärker en bra blogg, hur man kan kringgå internetcensur och hur man ska få sökmotorerna att indexera bloggen. Det finns också sex kortare betraktelser från aktiva bloggare i olika länder.

RSF har vid upprepade tillfällen drivit kampanjer och påtryckningar för att bloggare som fängslats ska frigges. De rapporterar också fortlöpande om internetcensur av enskilda bloggar eller bloggjtjänsters domäner i olika länder och agerar för att detta skall uppmärksammas i medierna. Liknande arbete utförs av människorättsorganisationen *Human Rights Watch*. I deras rapport från november 2005 kallad *False freedom* beskrivs t.ex. ett antal fall där onlinejournalister och bloggare fängslats och förföljts i Egypten, Iran, Syrien och Tunisien.

Global Voices Online (GVO) är ett mycket spännande och pionjärbetonat medieprojekt som startats vid och inledningsvis sponsrats av Berkman Center for Internet and Society vid Harvard Law School. Grundare är Afrika-experten Ethan Zuckermann och den tidigare CNN-journalisten Rebecca McKinnon⁹. Idén till GVO tillkom i samband med en bloggarkonferens vid Harvarduniversitetet i december 2004. Tanken är att GVO skall vara en guide till den växande mångfald av röster som finns i den globala bloggsfären. I första hand riktar man in sig på bloggar som fungerar som brobloggar (*bridge blogs*) och förmedlar information inifrån länder som inte uppmärksammas så mycket i vanliga medier. På detta sätt vill GVO själva bidra till att skapa konversationer mellan personer från olika länder och kulturer och öka förståelsen mellan dessa. GVO har en huvudredaktör och ett tiotal regionala redaktörer för olika delar av världen. Man stödjer och uppmuntrar bloggare att vara medborgarjournalister och försöker underlätta för människor att hitta fram till deras berättelser.

⁷ Reportres sans frontieres, Blog awards 2005 results, <http://www.rsf.org/blog-awards-en.php3>

⁸ Reportres sans frontieres, Handbook for bloggers and cyber-dissidents, 2005, http://www.rsf.org/rubrique.php3?id_rubrique=542

⁹ Både Zuckermann och McKinnon har f.ö. egna bloggar som är av stort intresse, se My Heart's in Accra, <http://www.ethanzuckerman.com/blog/> och Rconversation, <http://rconversation.blogs.com/rconversation/>

Internetcensurens mekanismer

Idag utförs censur av Internet genom filtrering i många länder runt om i världen. Internetfiltrering kan ske på flera olika sätt och vid flera olika punkter i nätverken. De två huvudprinciperna för blockering av innehåll på Internet baserar sig på spärrande av antingen adresser till enstaka webbplatser eller hela domäner, eller spärrande baserat på innehållsanalys av webbadresser eller enskilda datapaket. Att spärra vägen till en webbplats kan göras antingen genom att den adress som skrivs i webbläsaren eller att det IP-nummer som motsvarar adressen triggar blockeringen. Sådan blockering tillämpas i de flesta fall både på inhemska och utländska webbplatser. Det absolut vanligaste är att det finns svartlistor över alla förbjudna adresser. Svartlistorna kan vara placerade hos individuella internetleverantörer, hos internetkaféer eller i det ryggradsnät av s.k. routrar som finns i ett land. I extrema fall kan svartlistor placeras på flera platser längs nätverket från lokala internetkaféer och internetleverantörer till både regionala och nationella routernätverk. Om svartlistorna finns i routrarna kan de vara uppbyggda från scratch medan filter hos internetleverantörer oftast utgår från en lista som levereras med en kommersiell filterprogramvara. I det senare fallet har listan nästan alltid utökats manuellt med fler adresser av myndigheterna i landet ifråga. Det brukar röra sig om webbplatser som tillhör internationella eller inhemska nyhetsmedier, människorättsorganisationer och sådana som tillhör oppositionella partier och tidningar. Majoriteten av det spärrade innehållet är som regel på landets eget språk medan t.ex. engelskspråkigt material spärras i mindre grad. Ofta är både inhemska och internationella blogg tjänster spärrade i någon omfattning.

Filtrering som inbegriper någon form av innehållsanalys är mer sofistikerad och brukar implementeras i proxyservrar som placeras i närheten av routrar. Den enklare formen av innehållsanalys är den som appliceras på webbadresser. Dessa analyseras textmässigt och om de innehåller ord eller fraser som har klassats som förbjudna träder blockeringen in. Särskilt effektiv kan en sådan implementering vara vid användande av sökmotorer då det blir omöjligt att söka på vissa ord eller fraser i sökmotorn. En mer resurskrävande form av innehållsanalys är paketfiltrering som befattar sig med de enskilda datapaket som skickas vid kommunikationen över Internet. Paketfiltrering kan ske både av inkommande eller utgående dataströmmar. Exempelvis kan en webbsida som efterfrågats av en användare blockeras med utgångspunkt från ord i texten på webbsidan ifråga. Detta är en process som har nackdelen att den kan begränsa överföringshastigheterna betydligt om inte det finns mycket kraftfull hårdvara som utför den. Därför är detta ännu så länge inte särskilt vanligt och i dagsläget är det förmodligen bara Kina som utnyttjar denna teknik i någon större utsträckning. Genom att kombinera flera tekniker för filtrering vid olika punkter i nätverket kan en hög grad av skydd skapas.

Vid all filtrering finns det emellertid många potentiella felkällor som kan minska effektiviteten och träffsäkerheten. Man brukar benämna effekterna underblockering respektive överblockering. Underblockering är mycket vanligt eftersom det är omöjligt att identifiera allt innehåll som är oacceptabelt för det land som implementerar blockeringen. Det förekommer ofta att visst innehåll är spärrat medan annat som är lika oacceptabelt eller ännu mer oacceptabelt är tillgängligt. Svårigheten med att klassificera innehåll på rätt sätt med automatiserade metoder leder ofta

till både underblockering och överblockering. I det senare fallet blir innehåll som är acceptabelt eller t.o.m. önskvärt spärrat. Om svartlistor inte byggs upp av det censurerande landet utan baserar sig på kommersiell programvara saknas ofta den transparens som behövs för att kunna verifiera korrektheten av filtreringen. De flesta filterprogramvaror som förekommer i de här sammanhangen har amerikanskt ursprung. Därför menar somliga att flera länder som har en fientlig inställning till USA i själva verket har outsourcat stora delar av sin filtrering till amerikanska företag. Detta har haft till effekt att länderna som använder sådan programvara ofta får ett bra skydd mot t.ex. pornografiskt innehåll medan annat innehåll som är stötande i någon mening för regimen i de aktuella länderna inte är särskilt väl blockerat. Problemet är att programföretagens svartlistor är hemliga då de inte vill att konkurrenter ska kunna dra nytta av deras arbete. Därför kan de inte granskas av användaren av programmet. Däremot brukar det gå att aktivera ett valfritt antal kategorier av innehåll som ska spärras. Exempelvis har ett av de marknadsledande programmen för filtrering, SmartFilter från Secure Computing, ett sjuttioal kategorier.

En organisation som har tagit som huvuduppgift att dokumentera den internetcensur som allt fler länder ägnar sig åt är OpenNet Initiative (ONI)¹⁰. ONI är ett samarbete mellan fyra forskningscentra vid universitet i USA, Kanada och England. Dessa är Munk Centre for International Studies vid Torontos universitet, Berkman Center for Internet & Society vid Harvard Law School och två forskningsavdelningar vid universiteten i Cambridge och Oxford. ONIs målsättning är att på ett opartiskt sätt utforska, exponera och analysera olika former för internetfiltrering. För att åstadkomma detta använder de sig av sofistikerade verktyg för analys av datanätverk och har etablerat ett mänskligt nätverk av lokala experter i olika regioner av världen. Man söker därvid att utveckla och implementera metodologier för att på ett bra sätt kunna utföra analyser av internetfiltrering. Ett annat område är att samla och utvärdera tekniker och programvara för att kringgå internetfiltrering liksom att själva utveckla sådan teknik.

Resultaten av ONIs studier presenteras i form av längre rapporter om enskilda länder, kortare bulletiner om särskilda frågor och en blogg på organisationens webbplats. Rapporterna som innehåller omfattande och ingående fallstudier av enstaka länder är särskilt värdefulla bidrag till kunskapen om internetfiltreringen. De länder som hittills har studerats av ONI är Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Bahrain, Kina, Iran, Singapore, Burma, Tunisien och Jemen. Alla rapporter finns att hämta gratis på Internet i form av pdf-filer. I några av dessa har också filtrerandet av bloggar studerats. Två av ONIs bulletiner har handlat om filtrering utförd av blogg tjänster i Kina och stängandet av blogg tjänster i samma land. I svenska medier har ONIs arbete tyvärr fått mycket liten uppmärksamhet. Detta kan man lätt konstatera med hjälp av de databaser och söktjänster för artiklar i svenska dagstidningar och tidskrifter som finns att tillgå, exempelvis *Mediearkivet*, *Presstext* och *Artikelsök*. Författaren och journalisten

¹⁰ OpenNet Initiative, <http://opennetinitiative.net/>

Anders R Olsson som skrivit den kända boken *Yttrandefrihet och tryckfrihet* har dock pekat på värdet av den forskning som utförs av ONI¹¹.

Att kringgå internetcensur

Det finns ett antal metoder som kan utnyttjas av drabbade användare för att kringgå internetfiltreringen i det land de bor. Effektiviteten av dessa metoder är i hög grad beroende av vilken eller vilka former av filtrering som implementerats i just det landet. Alla tekniker för att kringgå filtrering baserar sig på att åtkomsten sker via en dator som inte är spärrad. Den teknik som används kan vara alltifrån enkla proxyscript till avancerade anonymiserade och krypterade nätverkslösningar.

Det enklaste sättet är att man använder sig av en webbtjänst som kontaktar den önskade webbadressen för ens räkning. På så sätt finns det ingen koppling mellan användaren i landet med filtreringen och den spärrade webbadressen. Ett välkänt exempel på en sådan tjänst är Anonymizer.com. Dessa tjänster har fördelen att användaren inte behöver ändra några inställningar i den egna webbläsaren. Det gör att de fungerar bra t.ex. på internetkaféer där det inte är möjligt för användarna att göra ändringar i konfigurationen av webbläsaren. Många av de mer kända av de här tjänsterna kan dock själva vara blockerade. En annan nackdel är att de oftast bara har stöd för vanlig webbtrafik och inte för krypterad sådan eller andra typer av internetjänster.

Ett annat alternativ kan vara att använda sig av en proxyserver som kontaktar webbadressen ifråga. För att kunna utnyttja detta måste man till skillnad från i det föregående fallet alltid ändra i webbläsarens inställningar. Detta kan vara ett alternativ från hemmet eller kanske från ens arbetsplats men inte från internetkaféer, bibliotek eller datorsalar på t.ex. universitet. Det finns en del publikt tillgängliga proxyservrar som kan användas gratis men somliga av dessa är förmodligen själva utsatta för filtrering. Det dyker dock upp nya hela tiden och man kan därför behöva information för att hitta sådana för att kunna byta proxyserver när det behövs. Tyvärr kan det också vara så att kända webbplatser som publicerar listor över publika proxyservrar är blockerade. Bäst fungerar det när man har kontakter utomlands som kan sätta upp eller informera om privata proxyservrar som går att använda. Med proxyservrar har man för det mesta tillgång till både vanlig och krypterad webbtrafik och antagligen ett antal andra internetjänster som inte sker via webben utan via de särskilda protokollen för bl.a. icke-webbaserad e-post, filöverföring, chatt och nyhetsgrupper.

Ett mer avancerat alternativ är tunnling som är ett sätt att skicka okrypterade data genom en krypterad ström. Det här kräver betydligt mer datorkunskap då det innebär att man måste installera ett klientprogram som sköter tunnlingen. Detta är sannolikt endast möjligt att göra på en dator i hemmet. Det finns knappast några gratis tillgängliga tunnlingstjänster utan man måste köpa tillgången till en sådan tjänst. Möjligen kan man ha turen att ha kontakter utomlands som kan sätta upp en tunnlingstjänst som man kan utnyttja. Den här metoden är alltså bara ett

¹¹ Se Anders R Olsson om internetcensur, Sydsvenskan.se 2005-11-02, <http://sydsvenskan.se/kultur/article125416.ece> och Filtrering hotar friheten, Computer Sweden 2006-03-31

alternativ för de mer datorkunniga och dessutom kanske det behövs att man har pengar för att betala för tjänsten. De mer kända av tunnlingstjänsterna kan också i sig vara blockerade. Om man har möjlighet att använda tunnling erbjuder denna i och med krypteringen ett bättre skydd än proxyservrar men till priset av långsammare överföringshastigheter.

Slutligen finns det specialutvecklade nätverk på Internet som erbjuder både kryptering och möjligheten att vara helt anonym. Att använda ett sådant nätverk inbegriper att installera programvara som oftast är svårare att konfigurera och är därför ett alternativ bara för de allra mest datorbegåvade användarna på sina hemdatorer. Det mest använda av dessa nätverk är förmodligen Tor som sponsras av organisationen *Electronic Frontier Foundation* (EFF)¹². För att använda detta nätverk krävs både själva Tor-programmet och dessutom en personlig proxyserver som installeras på den egna datorn. Tor utnyttjar en avancerad metod för att krypterat skicka data mellan en kedja av Tor-servrar. Nätverksvägen som används byts också ut med jämna mellanrum för att ytterligare höja säkerheten. Svårigheter som användaren kan stöta på är att Tors webbplats kan vara spärrad liksom en del kända Tor-servrar på Internet. En programvara som Tor ger den högsta tänkbara graden av skydd då användaren är anonym, trafiken krypterad och det inte går att göra någon koppling mellan användaren och slutmålet någonstans längs nätverksvägen. Däremot kan överföringshastigheten bli markant långsammare och ibland måste man försöka flera gånger för att komma fram.

¹² Tor finns att ladda ner från Electronic Frontier Foundations webbplats, <http://tor.eff.org/>

Kina – bloggare bakom The Great Firewall

Kina är det land på jorden som har den allra största befolkningen. Det är också en kommunistisk enpartistat där myndigheterna enligt grundlagen har rätt att ingripa mot allt som de anser vara ett ”hot mot det socialistiska systemet”. Demokrati och yttrandefrihet i vår mening existerar därför inte i Kina. Inom en relativt snar framtid kommer man att gå om USA och ha det största antalet internetanvändare i världen. Vid slutet av 2005 var siffran 111 miljoner enligt en undersökning av den organisation som administrerar Kinas toppdomän¹³. Av dessa hade mer än hälften tillgång till bredband. Under 2005 beräknades antalet fängslade cyberdissidenter i Kina av flera organisationer till över 60, vilket är mer än i något annat land. I det index för pressfrihet som *Reportrar utan gränser* publicerade för år 2005 hamnade Kina på 159:e plats bland 167 länder¹⁴. Landet anslöts till Internet första gången 1994 och det blev snabbt tydligt att allmänheten skulle beredas tillgång endast under strikt kontrollerade former.

I Kina finns en särskild internetpolis som lär ha inte mindre än 30-40 000 anställda. Det här låter onekligen skrämmande och brukar ofta omnämnas i artiklar som berör internetcensur i Kina men vad sysslar de här människorna egentligen med?

Vid Digital Silk Road Conference i Michigan i maj 2005 föreläste doktoranden Chen Xiaoyan från Nanyang-universitetet i Singapore om sin forskning rörande den kinesiska internetpolisen¹⁵. Chen berättade att den kinesiska regimen ser Internet som vilken fysisk plats som helst som måste bevakas och regleras med avseende på vad som är acceptabelt beteende. Vid den centrala regeringsnivån finns runt 60 internetpoliser, medan varje provins kan ha 40-60, på prefekturnivån 30-40 och slutligen på bynivån några enstaka. Det är dock bara områden där tillgång till Internet är vanlig som det finns så många internetpoliser på de två lägre nivåerna. De är ansvariga för att se till att internetkaféerna håller sig till reglerna och att övervaka internetanvändningen i området. Chen menar att huvudsyftet med internetpolisens verksamhet är att försöka styra missnöjesyttringar till officiella kanaler och att försöka upprätthålla den sociala och ekonomiska ordningen i sitt område snarare än att utöva ideologisk kontroll. Själva utmålar poliserna sig som varande på medborgarnas sida genom att de arbetar för att skydda dem från pornografi och brottslighet. Den kinesiska regeringen ser inte Internet som något medium i egentlig mening utan snarare som ett verktyg som ska användas för att Kina ska kunna utvecklas så fort som möjligt ekonomiskt och teknologiskt.

I en artikel i *Weekly Standard* i februari 2002 berättar Ethan Gutmann¹⁶ om den unge amerikanen Michael Robinson som 1996 anställdes av den

¹³ Lemon, Sumner: Number of Chinese Internet user top 111 million, InfoWorld 2006-01-18, http://www.infoworld.com/article/06/01/18/74273_HNchinesenetusers_1.html

¹⁴ Reportres sans frontieres: Annual worldwide press freedom index 2005, http://www.rsf.org/rubrique.php?id_rubrique=554

¹⁵ MacKinnon, Rebecca: Digital Silk Road Conference: The Internet in China, Rconversations 2005-06-01, http://rconversation.blogs.com/rconversation/2005/06/digital_silk_ro.html

¹⁶ Amerikanen Ethan Gutmann har arbetat i Beijing sedan 1998 som företagskonsult och rådgivare till entreprenörer i Kina. Han har skrivit för dagstidningar som Asian Wall Street Journal och kom i april 2004 ut med boken Losing the New China.

kinesiska regeringen och ett fransk-tyskt konsortium av telekomföretag¹⁷. Hans arbete bestod i att hjälpa till att bygga upp det första nätverket som skulle ge allmän tillgång till Internet. Han kallades till ett särskilt möte där det framkom att kineserna ville ha garantier för att det i ett senare skede skulle bli möjligt att med nyckelord söka igenom e-postmeddelanden och webbadresser. Robinson sade överraskat att det inte skulle bli lätt men att det förmodligen skulle vara möjligt. Först då var de kinesiska myndigheterna redo att godkänna att man gick vidare med projektet. Senare skulle det amerikanska företaget Cisco bli huvudansvariga för uppbyggnaden av det nätverk av routrar som utgör den centrala infrastrukturen i Kinas Internet. Gutmann har i flera sammanhang envist hävdad att Cisco erbjudit kineserna hjälp att implementera den filtrering i routrarna som den kinesiska internetcensuren bygger på. Cisco har förnekat detta och menar att de endast lämnat den typ av support som de lämnar till alla sina kunder och att vad dessa väljer att använda tekniken till inte är något de vare sig kan påverka eller ta ansvar för. Detta kan i och för sig vara sant men kritikerna i människorättsorganisationerna hävdar å sin sida att de stora västerländska teknikföretag som opererar i Kina och gör stora vinster måste fundera över de etiska konsekvenserna. Frågan togs upp under ett förhör i det amerikanska representanhusets kommitté för internationella relationer i mitten av februari 2006¹⁸. Dominerande IT-företag som Microsoft, Yahoo, Google och Cisco var tvungna att förklara och försvara sitt agerande i Kina. Dessa företag har t.ex. lämnat ut kinesiska e-postanvändares identiteter, censurerat och raderat kinesiska bloggares texter och censurerat sökmotorträffar för kinesiska användare.

Idag är Kinas nätverksbygge omodernt och kommer inte att kunna räcka till för det enorma antalet användare och den bandbredd som behövs för dagens multimediala tillämpningar på Internet. Detta har man sedan länge insett och uppbyggnaden av det som kallas *ChinaNet Next Carrying Network* eller förkortat CN2 har redan inletts. I detta projekt investerar man inte mindre än 100 miljoner amerikanska dollar. De fyra företag som har fått kontrakt på att leverera nätverkshårdvara är förutom Cisco även amerikanska Juniper, franska Alcatel och inhemska Huawei¹⁹. Uppenbart är att CN2 kommer att ge Kina större möjligheter än tidigare att bedriva sofistikerad övervakning av medborgarnas användande av Internet och att kunna bestämma vad som ska vara tillgängligt.

Det har gjorts flera vetenskapligt upplagda försök att kartlägga vidden av Kinas internetfiltrering och vilka filtreringsmetoder som kommer till användning. Särskilt omfattande studier har gjorts av Berkman Center for Internet & Society vid Harvard Law School. Jonathan Zittrain och Benjamin Edelman vid ovan nämnda center publicerade 2003 en forskningsartikel byggd på data från tester gjorda under mars till november 2002²⁰. *OpenNet Initiative* presenterade en 60-sidig rapport i april 2005 skriven av samme

¹⁷ Gutmann, Ethan: Who lost China's internet? Weekly Standard vol 7 nr. 23, <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/000/923vznzw.asp>

¹⁸ Hearsingen skedde den 15 februari 2006 och kallades The Internet in China: a tool for freedom or suppression? En videoinspelning i streamad form finns här: http://boss.streamos.com/real/hir/56_af021506.smi

¹⁹ Uppbyggnaden av CN2 beskrivs av Stephen Cherry i artikeln The Net effect publicerad i IEEE Spectrum, <http://www.spectrum.ieee.org/jun05/1219>

²⁰ Zittrain, J & Edelman, B: Internet filtering in China. IEEE Internet Computing, March-April 2003, s. 70-77

Zittrain med en annan medförfattare²¹. Bägge byggde på tester utförda från datorer innanför Kinas brandvägg från olika datorer och olika nätverk. Resultaten från 2002 visade bl.a. att av 204 212 utvalda webbplatser som antingen var taiwanesiska eller svarade mot sökorden China och freedom var 18 931 otillgängliga vid minst två tillfällen och från minst två proxyservrar inne i Kina. Vid samma tillfällen var webbplatserna tillgängliga från USA. Man fann också att listan med blockerade webbplatser inte var statisk utan förändrades över tid. I artikeln från 2003 identifierades fyra huvudsakliga filterimplementationer medan rapporten från 2005 utökade listan med fler typer av filtrering.

Tydligt är att Kinas internetfiltrering är mycket omfattande, delvis mycket sofistikerad och särskilt effektiv eftersom den finns dels i routrarna i backbone-nätverket, dels hos de individuella internetleverantörerna. Kinas censur av Internet har beskrivits som en komplex väv av samverkande insatser på flera olika plan. Den drabbar också en rad olika typer av tjänster på Internet förutom bara blockering av individuella webbplatser eller domäner inom och utanför Kina. Bland annat censureras e-post, sökmotorer, bloggar, diskussionsfora och universitetens BBS-system. Det är i hög utsträckning innehåll som berör tibetanskt och taiwanesiskt oberoende, Falun Gong-rörelsen, Dalai Lama och oppositionella politiska initiativ och ideologier som på olika sätt blockeras. Även annat filtreras förstås som pornografi men det finns inte någon definierad lista med vad som censureras och inte heller är myndigheterna tydliga eller öppna i sitt filtrerande. Det visas inte någon webbsida med information om att den efterfrågade webbplatsen är spärrad av brandväggen eller varför. Det finns heller ingen instans dit man kan vända sig för att ifrågasätta blockeringen av en viss webbplats eller lämna en ansökan om att den skall göras tillgänglig igen. Förutom nekad tillgång till visst innehåll, förhindrande av publicering av "stötande" innehåll och spärrning av vissa termer vid användande av sökmotorer kan användare bli nedkopplade från Internet för kortare perioder efter att sådana överträdelse skett. Vid sidan av den filtrering som sker på central nätverksnivå finns ett utbrett system med självcensur som de som tillhandahåller olika typer av internetbaserade tjänster är tvungna att utföra. Det finns dessutom krav på registrering av användares riktiga namn i en rad olika sammanhang på Internet, som t.ex. vid användande av universitets-BBS:er, vid utnyttjande av cybercaféer, för administratörer i instant messaging-tjänster och ansvariga för webbplatser och webbadresser inom Kinas toppdomän.

Inom ramen för *OpenNet Initiatives* undersökningar testades även censuren av bloggar hos de tre större blogg-tjänsterna Blogbus, Blogcn och Blogdriver. För detta användes en lista på 987 "känsliga" kinesiska och engelska ord. Denna lista hade upptäckts av kinesiska hackers och lagts ut på en BBS. Försöken visade att Blogdriver censurerade 350 av orden medan de två andra bara ett tjugotal. Hos Blogcn och Blogdriver fungerade det på så sätt att om något av orden användes i ett blogginlägg visades en popup-varning och det gick inte att posta inlägget. I Blogbus gick det visserligen att ladda upp inläggen men de känsliga orden ersattes med

²¹ OpenNet Initiative: Internet filtering in China 2004-2005: a country study, <http://www.opennetinitiative.net/studies/china/>

asterisker. Det visade sig dock möjligt att lura filtren hos de tre blogg tjänsterna genom att dela upp ord eller infoga extra tecken.

Den kinesiska blogg sfärens framväxt

Intresset för den framväxande kinesiska blogg sfären ökade i västvärlden efter publiceringen av en artikel av Xiao Qiang i den vetenskapliga tidskriften *New Scientist* i slutet av november 2004²². Qiang skrev att i augusti 2002 var det bara ett fåtal kineser som hört talas om ordet blogg. Bland dessa fanns emellertid en mjukvaruingenjör vid namn Isaac Mao som arbetade vid det amerikanska företaget Intels fabrik i Shanghai. Mao råkade av en händelse hitta en annan kines som delade hans intresse för bloggandet på den amerikanska blogg tjänsten Blogger. Tillsammans startade Mao och Zheng Yunsheng, som var lärare i Fujian-provinsen, webbplatsen Cnblog.org. Det var den första webbplatsen i Kina där blogg fenomenet diskuterades. Flera av dem som var aktiva på denna webbplats skulle senare starta egna blogg tjänster i Kina och aktivt bidra till blogg utvecklingen i landet.

De första kinesiska bloggarna använde sig nästan uteslutande av Blogger. Det fanns enligt Qiang runt 2000 kinesiska bloggare i januari 2003 när helt plötsligt den kinesiska brandväggen ströp tillgången till Bloggers webbadress Blogspot.com²³. Enligt Qiang kan skälet ha varit att en exilkinesisk organisation kallad *Dynaweb* använde Blogger för att publicera adresser till proxyservrar som kunde användas inne i Kina för att ta sig runt brandväggarna. Istället för att strypa det kinesiska bloggandet i sin linda ledde emellertid denna händelse till något helt annat. Flera i kretsen runt Isaac Mao började nu utveckla egna kinesiska blogg tjänster och på detta sätt tillkom tre av de ledande blogg tjänsterna – Blogcn, Blogbus och Blogdriver.

Den person som haft störst betydelse för populariseringen av bloggar i Kina är förmodligen Li Li. Under pseudonymen Mu Zimei skrev den 25-åriga kvinnan från Guangzhou mellan juni och november 2003 en blogg vars titel översatt till engelska var *Love letters before dying*. I denna beskrev hon detaljrikt och färgstarkt sitt föregivet omfångsrika kärleksliv. Hon nämnde även namnen på sina verkliga eller imaginära älskare och en del av namnen var kända personer. Enligt uppgift ska bloggen ha haft i närheten av 100 000 besökare per dag när den var som mest läst²⁴. Naturligtvis blev hennes blogg till slut föremål för regimens uppmärksamhet och denna fördömde den som både pornografisk och ett hot mot traditionella familjevärden. Li Li förlorade sin anställning på den tidskrift där hon arbetade till vardags och planerna på att ge ut hennes blogg som en bok skrinlades. Emellertid fortsatte hon att skriva erotiska berättelser och har senare fått böcker utgivna i HongKong.

Li Li fick en hel del efterföljare och det allmänna intresset för bloggar närmast exploderade i Kina. Plötsligt hade miljontals kineser hört talas om

²² Qiang, Xiao: Chinese whispers, *New Scientist* Vol. 184 Issue 2475, s. 40-43, publicerad online som The blog revolution sweeps across China, <http://www.newscientist.com/article.ns?id=dn6707>

²³ Knight, Will: China blocks bloggers sites, *Newscientist.com* 2003-01-14, <http://www.newscientist.com/article.ns?id=dn3260>

²⁴ Movius, Lisa: Roll over, Confucius. *Salon.com*. <http://archive.salon.com/sex/feature/2003/12/02/china/>

bo-ke, det kinesiska ordet för bloggare. Fler bloggtjänster dök upp i landet och i oktober 2004 beräknades antalet större sådana vara 45. I mars samma år hade tre av de största bloggtjänsterna Blogcn, Blogbus och Blogdriver plötsligt stängts av myndigheterna bara för att senare åter tillåtas öppnas. När den kände amerikanske journalisten och förespråkaren för gräsrotsjournalistik i bloggform, Dan Gillmor, skrev om kinesiska bloggar i november 2004 antogs antalet bloggare överstiga en halv miljon²⁵. Inte oväntat var och är det den personligt hållna dagboksliknande bloggtypen som är den dominerande i Kina och politiska ämnen förekommer ytterst lite. Som Isaac Mao sade till Gillmor angående hur kinesiska bloggare skrev: "People think first if it's dangerous". Bilden bekräftas av en intervju gjord med grundaren av bloggtjänsten Blogcn, Hu Zhiguang, för *BusinessWeek*²⁶. Hu säger att skillnaden mellan den amerikanska och kinesiska bloggsfären är att medan det finns många amerikanska bloggare som kan påverka politiken i USA är något sådant inte möjligt i Kina. Om någon försöker skriva om taiwanesisk självständighet eller Falun Gong på Blogcn så ersätts orden av stjärnor. Det beror på de filter som installerats av bloggtjänsten och Hu säger att det är likadant hos alla bloggtjänster, de tvingas av myndigheterna att idka självcensur. Trots detta finns det personer som försöker skriva om kontroversiella ämnen men de är inga riktiga bloggare menar Hu, för dessa vet mycket väl vad som gäller. Därför är majoriteten av de kinesiska bloggarna inriktade på livsstilsfrågor eller underhållningsvärlden. Hu berättade också att 60 % av bloggarna på Blogcn är kvinnor. De är mycket mer artikulerade när det gäller att skriva om sig själva medan männen ofta är upptagna med att spela onlinespel snarare än att blogga.

I slutet av maj 2005 publicerades en artikel av Nicholas Kristof med titeln "Death by a thousand blogs" i *New York Times*²⁷. I denna skrev Kristof att det kinesiska kommunistiska partiet visserligen klarade av kriserna med Koreakriget och upproret på Himmelska fridens torg men att det nu stod ansikte mot ansikte med sin förmodade baneman – Internet. Kristof avslutar med meningen: "It's the Chinese leadership itself that is digging the Communist Party's grave, by giving the Chinese people broadband". Kristofs överdrivna teknikoptimism har av flera kommentatorer betecknats som mycket naiv²⁸. Kina har mer än någon annan nation visat vad som är möjligt när det gäller att kontrollera utnyttjandet av Internet. Satsningen har hittills varit mycket framgångsrik och man har ingen avsikt att trappa ner internetfiltreringen utan snarare tvärtom.

Ministry of Information Industry i Kina bestämde att även bloggare måste registrera sig med sitt riktiga namn innan den 30 juni 2005. Detta betydde dock inte att alla som hade en blogg hos någon av bloggtjänsterna i Kina behövde registrera sig. Det räckte med att den som var ansvarig för bloggtjänsten gjorde det. Bloggaren Isaac Mao har klargjort för *Global Voices*

²⁵ Gillmor, Dan: China bloggers emerge, but not too loudly. San Jose Mercury News 2004-11-21. Texten finns i Internet Archive, <http://web.archive.org/web/20041121224321/http://weblog.siliconvalley.com/column/dangillmor/archives/011043.shtml>

²⁶ Einhorn, Bruce, A Watchful Eye on China's Blogosphere, BusinessWeek online 2005-08-24, http://www.businessweek.com/bwdaily/dnflash/aug2005/nf20050823_2006_dbo65.htm

²⁷ Kristof, Nicholas, Death by a thousand blogs, New York Times 2005-05-24, s. A21

²⁸ Läs t.ex. Wu, Tim, The Filtered Future: China's bid to divide the Internet, Slate.com, <http://www.slate.com/id/2122270/>

Online hur bloggregistreringen implementerades²⁹. De bloggare som inte använde någon blogg tjänst utgjorde endast några procent och dessa hade varierande framgång med att registrera sig själva. En bloggare fick beskedet att det inte fanns en chans för en enskild självständig bloggare att få tillstånd att publicera sig medan det gick hur bra som helst för en annan bloggare som försökte med samma sak. I samband med bloggregistreringen spreds information om att man hade utvecklat ett övervakningssystem som i realtid sökte efter kinesiska webbadresser som inte var registrerade och blockerade dessa. Enligt nyhetsbyrån *Interfax* hade systemet fått namnet Night Crawler och skulle vara helt automatiserat³⁰. Experten på internetfiltrering Nart Villeneuve vid CitizenLab (på universitetet i Toronto) kommenterade uppgifterna om Night Crawler i sin Internet Censorship Explorer Blog. Han trodde inte att systemet i sig kunde spärra webbadresser eftersom detta sker på routernivå i Kina. Vad som däremot var möjligt var att Night Crawler på något sätt letade efter webbadresser som var knutna till IP-nummer på Kinas fastland och sedan genererade listor över dessa för att någon annan instans skulle kunna leta efter oregistrerade webbadresser bland dem³¹.

Det blev internationellt uppmärksammat och omdiskuterat när Microsofts blogg tjänst MSN Spaces började censurera kinesiska bloggar i juni 2005. BBC rapporterade om händelsen den 14 juni men hade inte alla detaljer klart för sig. Genom en del experimenterande av bl.a. Rebecca MacKinnon framkom att det i själva verket bara var titeln på bloggar som var föremål för censur³². I själva blogginläggen och i deras titlar förekom ingen censur. När MacKinnon däremot försökte skapa en blogg med namnet "Jag älskar yttrandefrihet, mänskliga rättigheter och demokrati" på kinesiska fick hon ett felmeddelande som sade att hon "inte kunde använda vissa ord i titeln som t.ex. profana ord". Var frihet med andra ord ett profant ord i Kina?

I juli 2005 rapporterade *South China Morning Post* om den största blogg tjänsten BlogChinas avsikt att göra introduktion på Nasdaq, den amerikanska börsen för teknologiföretag, under 2006. Deras chef Fang Xingdong var mycket optimistisk inför framtiden och trodde att BlogChina skulle gå om Sina, den största portalen i Kina, som registrerade sig på Nasdaq redan år 2000. På bara ett år hade BlogChina gått från att ha en anställd till 210 anställda och utökade antalet med 50 per månad. Den huvudsakliga inkomstkällan var annonsering och flera stora västerländska teknikföretag som Dell, Nokia och IBM fanns bland annonsörerna. Fang tror mycket på kommersialiseringen av den kinesiska bloggsfären och har flera både kinesiska och amerikanska riskkapitalbolag bakom sig.

En typisk händelse i den kinesiska bloggsfären inträffade då den tyska radiostationen *Deutsche Welle* utlyste sina Best of Blogs Awards³³. I början av november 2005 nominerades den kinesiska bloggen Wang Yis mikrofon till

²⁹ Skypecast: Isaac Mao on China's crackdown, Global Voices online, <http://cyber.law.harvard.edu/globalvoices/?p=221>

³⁰ Interfax, China using new "Night Crawler System" to monitor internet and close unregistered websites, <http://www.interfax.cn/showfeature.asp?aid=2367>

³¹ Villeneuve, Nart: Night crawler, Internet Censorship Explorer Blog, <http://ice.citizenlab.org/?p=114>

³² MacKinnon, R: Screenshots of censorship, <http://cyber.law.harvard.edu/globalvoices/2005/06/16/screenshots-of-censorship/>

³³ Best of Blogs 2005, <http://www.thebobs.com/thebobs05/bob.php>

tävlingens specialpris. Bloggen var en av tre som kvarstod i klassen när bloggen helt plötsligt blockerades av den kinesiska brandväggen. Organisationen *Reportrar utan gränser* formulerade en skarp protest³⁴ liksom tävlingens tolvhövdade jury, där den kinesiske bloggaren Michael Anti ingick. Wang Yi som nominerats för att han hade uttalat kritik mot regimens censur drabbades själv av samma censur. När den kinesiska radions webbplats senare på året skrev om bloggandets utveckling under 2005 nämnde man dock glatt att t.ex. den kinesiska bloggen *Massage Milk* hade fått pris vid tävlingen³⁵.

I november 2005 anordnade ett antal entusiaster en konferens för kinesiska bloggare i Shanghai. Man lyckades med konststycket att genomföra planerna genom att dels förlägga konferensen till en helg så att evenemanget inte skulle bli så uppmärksammat, dels begränsa antalet närvarande till under 200. Hade konferensen tillåtit fler deltagare hade man varit tvungna att ansöka om tillstånd vilket sannolikt inte medgivits. Arrangör var Isaac Mao och hans bloggtjänst *Blogbus* var sponsor och under två dagar föreläste kinesiska bloggare och utbytte värdefulla erfarenheter. Bland de ämnen som togs upp fanns bloggar och medier, bloggar inom utbildning, podcasting, RSS och folksonomy³⁶. Även amerikanskan Rebecca McKinnon var på plats och hade ett seminarium. Under resten av tiden rapporterade hon på engelska i ett chatttrum om vad som avhandlades. Hennes anteckningar redigerades av Angelo Embuldeniya från Bahrain och publicerades som en egen blogg. Denna är en intressant men informell och naturligtvis ofullständig dokumentation på engelska om innehållet av konferensen³⁷. Engelska BBC fick nys om att konferensen hade anordnats och ville intervjua kinesiska bloggare för att ställa frågor om censuren. Det här uppskattades inte av deltagarna som inte ville dra onödig uppmärksamhet till händelsen eller uttala sig på ett sätt som skulle försvåra för dem att fortsätta blogga. Dessutom fanns en trötthet inför västerländska medier och i synnerhet BBC som emellanåt ville göra nyhetsinslag om kinesiska bloggare men som allt som oftast var ensidigt intresserade av censuraspekten³⁸.

Under 2005 utvecklades den kinesiska bloggsfären kraftigt och antalet bloggar ökade åter explosionsartat. Riskkapitalfirmor visade sitt förtroende för de tre dominerande bloggtjänsterna Bokee, Blogcn och *Blogbus* genom investeringar. Bokee hade under året köpt upp *Blogdriver* och själva bytt namn från det tidigare *Blogchina*. Den kinesiska bloggsfären mognade och skribenterna utvecklades men majoriteten var ointresserade av att utmana myndigheterna och skrev oförargliga dagboksbloggar eller kommenterade underhållningsvärlden. Även om bloggen blivit ett mer accepterat sätt att publicera sig och kommunicera i Kina så förekommer få

³⁴ Reporters sans frontieres, Chinese blog shut down just days after being nominated for free expression contest, 2005-11-03, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=15491

³⁵ China Radio International, Blogging's Future in China, 2005-11-30, <http://en.chinabroadcast.cn/974/2005/11/30/271@33604.htm>

³⁶ Folksonomy är företeelsen att enskilda webbsurfare hos vissa webbtjänster kan sätta egna sökbara ämnesord (eng. tags) på valfria webbsidor som t.ex. blogginslag men även bildfiler. De mest kända exemplen på sådana tjänster är bokmärke-tjänsten *del.icio.us*, bildlagringstjänsten Flickr och bloggsökmotorn Technorati.

³⁷ Chinese Blogger Conference: Live Conference Blog for the Chinese Blogger Conference 2005 held in Shanghai, China, <http://cbc2005.wordpress.com/>

³⁸ Wang Jian Shuo: BBC's interview, http://home.wangjianshuo.com/archives/20051107_bbc_interview.htm

gräsrotsjournalistiska ansatser. Information om nyhetshändelser som myndigheterna vill förtiga sprids snarare via BBS-världen eller genom SMS än genom bloggare. De flesta större internationella bloggtjänster som Typepad, Blosome, Blogcity och naturligtvis Blogger fortsätter att vara spärrade. Den sistnämnda som varit blockerad ända sedan 2003 var under en kortare tid tillgänglig under hösten 2005 bara för att åter spärras i december.

Podradio eller podcasting som är en form av bloggande där inläggen består av ljud- eller videofiler ökade i popularitet i Kina under senare delen av 2005. Vid Best of Blogs-tävlingen fick den kinesiske diskjockeyn Antiwave förstapris i podcastklassen både från juryn och från allmänheten. Den största kinesiska podcasttjänsten, Toodou, hade i oktober 13 000 kanaler varav omkring 5000 uppdaterades regelbundet. Även om mycket förmodligen är oseriöst och de populäraste var hemmavideos där unga kineser läppsynkade till kända poplåtar kan podcastingen i Kina utvecklas mot intressantare former framöver. Det är ju ännu så länge heller inte lika lätt att censurera ljud och video i jämförelse med text som lätt kan granskas automatiskt för att hitta förbjudna ord eller begrepp. Toodou arbetar naturligtvis med självcensur som alla andra kinesiska webbplatser och det är osannolikt att politiskt kontroversiellt material överlever någon längre tid. Emellertid kan man föreställa sig att någon lägger ut en videofil som skildrar något myndighetsövergrepp och som hinner spridas, kopieras och cirkuleras utanför censurens kontroll. Ju fler podcasts som uppstår desto svårare blir det naturligtvis att hinna granska allt. Den kände HongKong-bloggaren Roland Soong skrev i januari 2006 att han hyste hopp om att kineserna kunde uttrycka sig friare genom t.ex. videofiler, då det inte fanns något amerikanskt företag som kunde hjälpa myndigheterna att automatiskt censurera dessa. Åtminstone inte än skulle man kunna säga, för det finns redan flera söktjänster i USA som erbjuder sökning på vad som sägs i ljud- och videofiler³⁹. Dessa söktjänster använder automatisk taligenkänning för att generera texttranskriberingar av tal som sedan kan genomsökas med vanliga nyckelord. Tekniken har funnits ett tag och möjligheten finns naturligtvis att de kinesiska myndigheterna inom en inte alltför avlägsen framtid anlitar företag för att utveckla programvara som kan censurera ljud- och videofiler som läggs ut på nätet i Kina.

Förgrundsgestalterna Isaac Mao och Michael Anti

Isaac Mao är som tidigare nämnts mjukvarukonstruktör, IT-entreprenör och pionjär inom den kinesiska bloggsfären. Mao är en av grundarna till webbplatsen Cnblog.org som tillkom 2002 och var den första kinesiska bloggwebbplatsen. Han är ingenjörsutbildad i Shanghai och bor för närvarande i samma stad. Hans egen blogg finns hos bloggtjänsten Blogbus som han själv är direktör för. Bloggens webbadress är blockerad av myndigheterna sedan våren 2005, men Mao har gjort en automatisk omdirigering till sin backupwebbplats som han ironiskt kallat Notisaacmao.com⁴⁰. Bloggen är på kinesiska och använder mycket bildmaterial som Mao har lagrat på den amerikanska bildtjänsten Flickr. När Microsoft började censurera MSN Spaces protesterade han kraftfullt

³⁹ Exempel på sådana söktjänster är Podscope, Blinkx och Podzinger.

⁴⁰ Notisaacmao.com, <http://isaacmao.blogbus.com/>

och skrädde inte orden när han intervjuades för en artikel på *Wired News*⁴¹. "Internet users know what's evil and what's not evil, and MSN Spaces is an evil thing to Chinese bloggers". Mao var som tidigare nämnts också initiativtagare, arrangör och sponsor av den första kinesiska bloggarkonferensen i november 2005 och hade själv ett huvudframförande. I detta berättade han om bloggandets utveckling i Kina och kraften hos den mångfald av röster som de kinesiska bloggarna utgjorde. "Everybody is somebody" sade Mao och ansåg att kombinationen av alla de små rösterna på sikt kommer att göra det kinesiska samhället klokare. Det påminner om vad han sade till Qiao Xiang 2004 i samband med dennes artikel i *New Scientist* på tal om frågan om kinesiska bloggare hade en strategi för att möta internetcensuren: "We do not have a strategy. But the information flow in the blogosphere has its own Way."

Vid *World Summit on the Information Society* i Tunisien senare i november 2005 var Mao en av fyra talare vid seminariet *Expression under repression*. Detta seminarium lyckades genomföras trots en del uppståndelse och en närmast handgriplig kamp mellan den lokala tunisiska polisen och den anordnande icke-statliga holländska organisationen *Hivos* med viss hjälp av den holländske ambassadören. Seminariet som modererades av Rebecca McKinnon hade först strukits ur programmet eftersom den tunisiska regeringen inte tyckte att det var relevant för WSIS och ingen information om seminariet fanns heller på plats. Vid detta tillfälle sade Mao på tal om censuren av Internet i Kina att det viktigaste för kineserna var att kunna tänka fritt och att kunna tala fritt måste komma först därefter⁴². Isaac Mao har blivit varnad av representanter för myndigheterna att om han uppträder publikt och talar om Internet i Kina bör han tänka på sin familjs säkerhet. Därför måste han liksom andra bloggare i Kina tänka på att välja sina ord med stor försiktighet. Även om det är svårt för kinesiska bloggare att kunna uttrycka sig direkt om känsliga ämnen är det viktigt att uppmuntra folk i Kina att blogga och därigenom öka informationsflödet i landet. Mao jobbar med ett projekt som han kallar *Social Brain Foundation* som bygger på idén att människor med webbens hjälp kan "plugga in sina hjärnor i ett öppet nätverk". Tanken är att i Kina stödja projekt som bygger på samarbete, delande av gemensamma resurser och personlig publicering. Mao har också arbetat aktivt med implementationen av det alternativa upphovsrättssystemet *Creative Commons* i Kina.

En av de mer frispråkiga kinesiska bloggarna är journalisten Zhao Ying som är mer känd under pseudonymen Michael Anti⁴³. Antis blogg som funnits sedan slutet av 2004 är mer samhällspolitisk än många andra inom den kinesiska bloggsfären men inte på något sätt samhällsomstörtande. Först använde sig Anti av Blogcity men när denna amerikanska bloggtjänst blockerades i Kina (sömliga kineser menar att det var Antis fel) gick han istället över till MSN Spaces. Förutom att själv skriva i sin blogg lägger han där ut översättningar av texter från kinesiska politiska tänkare och andra intellektuella för att visa omvärlden hur kineserna tänker. På detta sätt är

⁴¹ Poulsen, Kevin: Chinese blogger slams Microsoft. *Wired News* 2005-06-22, <http://www.wired.com/news/technology/0,1282,67957,00.html>

⁴² En inspelning av de första två timmarna av seminariet finns i form av en ljudfil i MP3-format. Isaac Mao börjar tala ca 39 minuter in i filen. <http://indymedia.hu/podcast/20051117-exprep1.mp3>

⁴³ Michael Antis blogg på Blogcity, <http://anti.blog-city.com/>. Den raderade bloggen på MSN Spaces hade adressen <http://spaces.msn.com/members/mranti/>

hans blogg ett bra exempel på en *bridge blog* som skapar broar mellan länder. Anti tjänar sitt uppehälle genom att vara tolk för västerländska tidningar. Han arbetar dessutom som källa för *New York Times* och har tidigare gjort det samma för *Washington Post*. Anti har fått internationell uppmärksamhet och inbjöds som tidigare nämnts att sitta i juryn under Best of Blogs-tävlingen under november 2005. I samband med detta intervjuades Anti av *New Century Net*, som är ett kinesiskt månadsmagasin på nätet⁴⁴. Anti sade då bl.a. att även om bloggandet i Kina inte var särskilt omfattande i jämförelse med aktiviteten på kinesiska BBS-system, trodde han att det i framtiden skulle komma fler politiska bloggare som kanske skulle kunna påverka det kinesiska samhället. Anti uppmärksammades också i en artikel i *Sydney Morning Herald* dagen innan julafton 2005⁴⁵. En av anledningarna var att han hade spridit nyheten om en seriemördare av katter i Shanghai om vilken det inte skrivits i vanliga medier förrän Anti hade bloggat om det.

Anti balanserade uppenbarligen för länge på gränsen till vad som var acceptabelt och på nyårsafton 2005 försvann helt plötsligt Antis blogg från MSN Spaces. Den direkta orsaken till detta är oklar men det kan ha att göra med att han rapporterade om strejken bland journalisterna på *Beijing News*. Det märkliga var att det verkade vara Microsoft som stod bakom raderandet av hans blogg. Detta bekräftades också några dagar senare av Microsoft som sade att man gjort det för att man måste som det heter "comply with local laws" - det gamla vanliga resonemanget.

Bortplockandet av Antis blogg väckte kraftiga reaktioner till och med från Microsofts egen kände överblogger Robert Scoble, som åtminstone initieellt tydligt opponerade sig emot vad hans företag hade gjort. Enligt en artikel i *New York Times*⁴⁶ ett par dagar senare skulle en begäran från de kinesiska myndigheterna som lämnats till Microsofts kontor i Shanghai vara den verkliga anledningen. Anti sade till nyhetsbyrån AFX att han hade skrivit tre inlägg om *Beijing News*-affären och omedelbart därefter togs alla hans inlägg och artiklar bort på servern. Anti hade själv ingen backup och förlorade med andra ord allt han skrivit på MSN Spaces. Anti återupptog i januari 2006 sin blogg på Blogcity som bara är tillgänglig i Kina i RSS-format⁴⁷.

Man ska ha klart för sig att det finns en hel del kinesiska bloggare som anser att en person som Anti bara förstörde för de andra bloggarna. Genom att han inte höll sig till vad som var acceptabelt spärrades Blogcity vilket drabbade många fler bloggare än Anti. Att Antis blogg på MSN Spaces raderades upplevdes förmodligen som positivt av de politiskt okontroversiella kinesiska bloggarna på MSN Spaces. Risken att bloggtjänsten spärrades i brandväggen minskade ju därmed. Som en konsekvens av debatten som följde efter att Anti-affären nått de största amerikanska medierna tog den amerikanske kongressmannen Christopher

⁴⁴ New Century Net: Blogging in China: The Michael Anti Interview, engelsk översättning av Roland Soong, http://www.zonaeuropa.com/20050904_1.htm

⁴⁵ McDonald, Hamish: China's web censors struggle to muzzle free-spirited bloggers, *Sydney Morning Herald* 2005-12-23, <http://smh.com.au/news/technology/chinas-web-censors-struggle-to-muzzle-freespirited-bloggers/2005/12/22/1135032135897.html>

⁴⁶ Barboza, D & T. Zeller, Microsoft shuts blog's site after complaints by Beijing, *New York Times*, 2006-01-06

⁴⁷ RSS står för Really simple syndication och är ett XML-format för spridande av nyhetsrubriker. För att läsa RSS krävs en RSS-läsare som tillägg till den vanliga webbläsaren.

Smith initiativ till en hearing rörande amerikanska företags agerande i Kina⁴⁸. Intressant i sammanhanget är att medan organisationer som *Reportrar utan gränser* och *Committee to Protect Journalists* yttrade fördömanden uttryckte Anti själv en delvis annan åsikt i sin blogg på BlogCity. Så här översatte en annan kinesisk bloggare Antis kommentarer: "On one hand, Microsoft shut down a blog to interfere with the freedom of speech in China. On the other hand, MSN Spaces has truly improved the ability and will of the Chinese people to use blogs to speak out and MSN Messenger also affected the communication method over the Internet. This is two sides of the practical consequences when capital pursues the market."⁴⁹.

Engelskspråkiga bloggar som bygger broar

Bloggaren som översatte Antis text ovan och regelbundet översätter kinesiska texter till engelska är Roland Soong i Hong Kong. Hans engelskspråkiga blogg EastSouthWestNorth⁵⁰ har blivit den viktigaste kinesiska brobloggen och är trots sin skärpa ännu inte blockerad. Detta har troligen att göra med att bloggen är på engelska och eftersom sådana bloggar läses av relativt få kineser är censorerna mindre noggranna med dessa. Soong som är född 1949 tillhör en äldre generation än de tidigare nämnda bloggarna och arbetar till vardags som teknisk chef på ett stort medieforskningsföretag. Tack vare sina välskrivna blogginlägg och blixtnabba översättningar av mängder av texter från många olika kinesiska källor har EastSouthWestNorth blivit en viktig nyhetskälla om Kina för västerländska journalister. Han har också visat stor lojalitet med sina kollegor bland kinesiska bloggare som t.ex. Michael Anti. ESWN har funnits sedan 2003 och har en mycket sparsmakad design där fokus tydligt ligger på texten. Soong har skrivit att ESWN har varit ett sätt för honom att lära sig Kina från scratch efter 30 år i New York. Soong anser att bloggandet i Kina är i sin linda och att det än så länge pågår mycket mer debatt inom BBS-världen.

En blogg som delvis liknar ESWN till konceptet men som är kollaborativ (flera skribenter deltar i bloggandet) är den likaledes HongKong-baserade Danwei⁵¹. I denna skrivs det på engelska om medier, marknadsföring och stadsliv i Kina. Liksom i ESWN förekommer en hel del översättningar av texter från kinesiska medier och kommentarer kring dessa. Även Danwei räknas som en utmärkt informationskälla om Kina och har funnits sedan hösten 2003. På Danweis webbplats *China Media Guide* finns en bra översikt över kinesiska medier som gör det lättare att sätta in kommentarerna på texter från olika kinesiska medier i rätt kontext.

Bland engelskspråkiga bloggar skrivna i Kina av icke-kineser rekommenderas den amerikanske PR-konsulten Will Moss blogg ImageThief⁵², den holländske internetentreprenören och tidigare

⁴⁸ Bray, Hiawatha: Lawmaker aims to stop China's Net censorship, Boston Globe 2006-01-12, http://www.boston.com/business/technology/articles/2006/01/12/lawmaker_aims_to_stop_chinas_net_censorship/

⁴⁹ Antis kinesiska text är delvis översatt av Roland Soong, se http://www.zonaeuropa.com/20060115_2.htm (för Antis kinesiska text se <http://anti.blog-city.com/1603202.htm>)

⁵⁰ EastSouthWestNorth, <http://www.zonaeuropa.com/weblog.htm>

⁵¹ Danwei, <http://www.danwei.org/>

⁵² Imagethief, <http://news.imagethief.com/blogs/china/>

utrikeskorrespondenten Fons Tuinstras blogg China Herald⁵³ och den amerikanske lingviststudenten John Pasedens Sinosplince⁵⁴. John Paseden som bott i över fem år i Kina är också ansvarig för webbplatsen China Blog List och initiativet Adoptablog. Det sistnämnda är ett projekt som går ut på att västerlänningar ska erbjuda utrymme på sina webbplatser för kinesiska bloggare som blivit spärrade i Kina. Man får inte glömma att de ovan nämnda engelskspråkiga bloggarna skrivna av västerlänningar i mångt och mycket är tankar och perspektiv från privilegierade betraktare även om personerna bakom bor i t.ex. Shanghai. De löper inte alls samma risker som kineserna själva och det finns naturligtvis mycket i det kinesiska samhället som de inte kan förstå fullt ut. Inte desto mindre erbjuder de en möjlighet för dem som inte förstår kinesiska att få en intressant inblick i och alternativa tolkningar av händelser i jämförelse med att läsa de nyhetsartiklar som den statskontrollerade nyhetsbyrån *Xinhua News Agency* torgför.

Ytterligare en engelskspråkig blogg om Kina förtjänas att nämnas trots att denna inte ens skrivs i Kina och därför inte kan sägas tillhöra den kinesiska bloggsfären. Det är den kollaborativa bloggen China Digital Times⁵⁵ som drivs av Berkeley China Internet Project vid Berkeleyuniversitetet i Kalifornien. Chefredaktör och en av grundarna är exilkinesen Xiao Qiang som studerade astrofysik i USA vid tiden för massakern på Himmelska Fridens torg. Mellan 1991–2002 var han i New York chef för människorättsorganisationen *Human Rights in China*, ”den mest hatade organisationen i Kina” med Qiangs egna ord. Målet med *China Digital Times* är att etablera ett nätverk som ska rapportera, bygga kunskap, diskutera och debattera om Kinas sociala och politiska omvandling och dess plats i världssamhället. Som tidigare nämnts var det Qiang som skrev den uppmärksammade artikeln i *New Scientist* 2004 om bloggare i Kina.

Underhållning, IT, erotik och protest

En internationellt känd och i Kina mycket populär blogg är Massage Milk⁵⁶. Den vann också pris för bästa journalistiska blogg på kinesiska vid ovan nämnda Best of Blogs-tävling. Wang Xiaofeng som skriver bloggen är till vardags journalist vid *Sanlian Life Weekly*. Massage Milk är en betydligt lättsammare blogg än de tidigare nämnda och handlar mest om underhållning. Han är med en annan kinesisk bloggares ord: ”a master of humorous sarcasm with a Beijing flavor”. Wang Xiaofeng är mer känd under namnet Dai San Ge Biao vilket betyder Han som bär tre klockor. Pseudonymen skall vara ett anagram på Sange daibao som hänsyftar på den tidigare ledaren Jiang Zemins ideologiska bidrag. Wang vet precis vad man inte kan skriva om i Kina och undviker dessa ämnen. Han menar dock att man inte ska överdriva censurans makt: bara man inte skriver direkt om saker som Falun Gong eller etniska problem finns det i själva verket en hel del manöverutrymme.

Enligt Michael Anti är Massage Milk fylld av subtila ordvändningar och antydningar som bara kan förstås av dem som bor i Kina. I en beskrivning

⁵³ China Herald, <http://www.chinaherald.net/>

⁵⁴ Sinosplince Life, <http://www.sinosplince.com/life/>

⁵⁵ China Digital Times, <http://chinadigitaltimes.net/>

⁵⁶ Massage Milk, <http://lydon.yculblog.com/>

av sig själv och sitt bloggande skriver Wang att bloggandet är en ren avkoppling för honom. När han skriver för sin tidning är han otroligt petig för att han vet att hans redaktör är det. När han bloggar däremot flödar orden bara ur honom. Hans uppfattning om bloggen är intressant: "a blog is just a tool for recording in the digital era for those who wish to express themselves". Wang säger att hans redaktör efterfrågat att han skall skriva något för tidningen i bloggstilen men det klarar Wang inte av säger han. Även om *Massage Milk* inte är politisk så skall man notera att Wang vid tiden för *Beijing News*-affären tydligt visade sida då han publicerade en skärmdump av ett blogginlägg som var ett krigsrop från *Beijing News* redaktör Wang Xiaoshan. Xiaoshans blogginlägg hade plockats bort av censorerna på portalen Sina.com.

En annan ledande person i den kinesiska bloggsfären är den hästsvansprydda Hong Bo som under namnet Keso skriver en mycket populär IT-blogg med namnet *Playin' with IT*⁵⁷. Den här typen av blogg är mycket vanlig i USA och Europa. Keso citerades av Xiao Qiang på *China Digital Times* när han skrev om att ett av de vanligast förekommande sökuttrycken hos den kinesiska sökmotorn Baidu var "bevara progressiviteten" (underförstått hos det kinesiska kommunistiska partiet). Till sammanhanget hörde att bloggertjänsten Bokees chef Fang Xidong berättat att de mest populära bloggarna hos Bokee var två bloggare som tillgängliggjorde "studiematerial" för utbildande av partimedlemmar. Partimedlemmarna måste nämligen ofta skicka in ideologiska skrivuppgifter och därför är det många som söker vad Qiang kallar "pre-prepared versions of papers, which Party members are required to submit at ideological education study sessions". Så webbplatsägare och bloggare som vill få mycket besökare och tjäna pengar på sina annonser lägger ofta ut den här typen av dokument. Enligt Keso är det här otroligt vanligt och det finns färdiga versioner av uppsatser för alla möjliga funktioner inom partisystemet. Keso skriver att det är vår tids komedi (i Kina) - webbplatsägare/bloggare lurar partimedlemmar, partimedlemmar lurar sina överordnade i partiet, dessa lurar i sin tur sina överordnade och alla lurar partiet.

Bland kvinnliga bloggare i Kina är de som mest låtit höra tala om sig de som är kända för att publicera mer eller mindre ekivoka fotografier av sig själva. Deras bilder är emellertid mycket oskyldiga med västerländska mått mätt. En av dessa bloggar är Furong Jiejie⁵⁸ (vilket lär betyda Lillasyster Hibiskus) som har fått uppmärksamhet av medier även utanför Kina och även i Sverige⁵⁹. Denna kinesiska internetstjärna har förmodligen nått toppen av sin framgång redan och i en artikel i *Red Herring* berättas om hur hon har uppgivit för *Reuters* att hon blivit utsatt för censur. Detta påstående avvisas som ett befängt och lamt försök att bibehålla sin popularitet av t.ex. Jeremy Goldkorn, som är en av skribenterna på bloggen Danwei. Det är också svårt att se att hennes påklädda tonårsflicksposer skulle kunna reta censorerna särskilt mycket. Vad som däremot otvivelaktigt är intressant är att en ung flicka från landsbygden utan kontakter kan bli en celebritet på nätet i Kina, om så bara för en tid. Detta fenomen har nämligen uppkommit helt utan att myndigheterna har kunnat påverka det, vilket är typiskt för det

⁵⁷ *Playin' with IT*, <http://www.donews.net/keso/>

⁵⁸ Furong Jiejie, <http://furongjiejie.blogchina.com/>

⁵⁹ Se Petersson, Torbjörn: Kinas nya antiidol: tjejen som blev känd på Internet genom att vara vanlig. *Dagens Nyheter* 2005-08-30 s. C2

sätt på vilket bloggsfären kan fungera. En annan blogg i samma genre fast med mer stil är den som publiceras av en professionell dansös i Shanghai som kallar sig Mu Mu⁶⁰. Bilderna i hennes blogg, *The body of a dancing girl*, är mer provokativt sexiga men utan att gå över gränsen. På *China Dailys* webbplats har hon kallats *The queen of blogging*. Mu Mu visar aldrig sitt ansikte vilket har fått somliga att spekulera i huruvida bilderna verkligen föreställer henne eller om hennes ansikte inte är i paritet med hennes vältränade dansöskropp. Hennes sätt att skriva uppges vara kvickt, tankfullt och med inslag av ironi. Den välkände journalisten Howard French har skrivit om Mu Mu i en artikel med rubriken *A party girl leads China's online revolution*. Ordet party ska i det här sammanhanget översättas med parti och hon ska efter att ha bloggat i fyra dagar proklamerat att hon var både "dansflicka och partimedlem".

I ett provisoriskt försök att göra en överblick över den kinesiska bloggsfären har amerikanskan Rebecca McKinnon identifierat tre ganska tydliga grupperingar av bloggare/bloggtjänster, vilka inte alltid har så mycket till övers för varandra⁶¹. Den första gruppen består av de som är inriktade på att utveckla den kommersiella potential som finns inom bloggsfären. Här är man från bloggtjänsternas sida noga med att se till att självcensuren fungerar som den ska och att inget för myndigheterna stötande innehåll slinker med. I den här gruppen är det intressantaste intäkterna från annonsering och diverse kringtjänster, liksom att utveckla plattformar för företagsbloggande. I den andra gruppen finns förespråkarna för open source-mjukvara, open access och Creative Commons-lösningar. Här skriver man mycket om vikten av samarbete, samnyttjande av resurser och IT-baserade verktyg. Däremot skriver man inte gärna om politiska frågor. I en tredje grupp placerar McKinnon de relativt fåtaliga bloggare som faktiskt skriver om frågor och händelser som är känsliga för myndigheterna. Här återfinns bloggare som Michael Anti, Wang Yi⁶² och Wozy Yin. Bloggarna i de två första grupperna är generellt sett inte förtjusta i den tredje gruppen som man tycker förstör för dem. Sinsemellan är det förmodligen också så att bloggarna i den andra gruppen föraktar den kommersiella inriktning som bloggarna i den första gruppen har, medan dessa tycker att bloggarna i den andra försöker göra sig märkvärdiga och tror sig finare än de i den första gruppen. Det finns alltså enligt McKinnons analys inte någon påtaglig lojalitet mellan de olika bloggargrupperna i Kina.

Wozy Yin publicerade i november 2005 en engelskspråkig artikel på den kända nättidskriften *Wired* om sina erfarenheter av att försöka skriva i bloggform om politiska frågor i Kina⁶³. Yin karakteriserar sig själv som en cyberdissident och beskriver den katt- och råttalek med censuren som den politiske bloggaren måste syssla med. Det finns, menar Yin, dock alltid ett sätt att lura censuren om man verkligen vill. Förbjudna ord kan ersättas med kinesiska tecken som låter likadant men har en annan mening i skriven form. Tecknen för de förbjudna orden kan också translittereras till

⁶⁰ Mu Mu, <http://www.blogcn.com/user48/wunv6/index.html>

⁶¹ MacKinnon, Rebecca: China: resource scarcity, tech boom, and blogger disagreements, http://rconversation.blogs.com/rconversation/2005/11/china_resource_.html

⁶² Wang Yis blogg som stängdes inför BOB-omröstningen har återuppstått som Wang Yi's mikrofön version 2, <http://zhivago.blogchina.com/>

⁶³ Yin, Wozy: Confessions of a dissident, *Wired.com* 2005-11-13, <http://www.wired.com/wired/archive/13.11/posts.html?pg=4>

det latinska alfabetet eller arrangeras vertikalt istället för horisontellt och därigenom undgå upptäckt med automatiserade verktyg. Huvudproblemet är kanske snarare att man måste hålla på att flytta sin blogg fram och tillbaka mellan olika webbservrar och webbadresser för att undvika censuren.

I slutet av februari 2006 publicerades en fem sidor lång artikel om Kinas bloggare i tidskriften *Newsweek*⁶⁴. I artikeln *Blogger Nation* som är skriven av Sarah Schafer ges en god introduktion till den kinesiska bloggsfären och bloggarnas problem med censuren. Schafer verkar ha talat med ett flertal kinesiska bloggare men främst Wang Xiaofeng. Artikeln kompletteras med en ensidig debattartikel om de amerikanska företagens dubbelmoral i sitt agerande i Kina skriven av McKinnon och John Palfrey⁶⁵.

Vid ungefär samma tid som artikeln i *Newsweek* publicerades fängslades en kinesisk dokumentärfilmare och bloggare vid namn Hao Wu i Beijing. Wu hade bott i USA mellan åren 1992 och 2004 och greps i samband med att han den 22 februari mötte en församling tillhörigt ett av staten icke erkänt kristet samfund som ett led i planerna på en ny dokumentärfilm. Wus blogg har namnet Beijing or Bust och finns på i Kina filtrerade Blogger men han hade även en alternativ version på i Kina tillgängliga MSN Spaces. Tidigare under februari hade Wu också börjat bidra till *Global Voices Online* som redaktör för Northeast Asia. Skälet till hans gripande är när detta skrivs inte känt men det har spekulerats i om myndigheterna kanske hade intresse av material som han samlat om Kinas underjordiska kristna kyrkor. En särskild webbplats har skapats av *Global Voices* Ethan Zuckerman för att trycka på för att Hao Wu skall frigges⁶⁶. Fallet har även fått uppmärksamhet genom *Reportrar utan gränser* och *Committee to Protect Bloggers* liksom bl.a. en artikel i *Wall Street Journal*⁶⁷.

⁶⁴ Schafer, Sarah: Blogger nation, *Newsweek* 2006-02-27, <http://www.msnbc.msn.com/id/11437105/site/newsweek/>

⁶⁵ McKinnon, Rebecca och Palfrey, John: Censorship Inc., *Newsweek* 2006-02-27

⁶⁶ Freehaowu.org

⁶⁷ Fowler, Geoffrey: China's Detention of Filmmaker Rouses Fears Over Curbs on Media, *Wall Street Journal Online* 2006-03-29, http://online.wsj.com/article_email/SB114357204725210312-lMyQJAxMDE2NDIzOTUyNzkyWj.html

Iran – fönster, broar och kaféer i Weblogistan

Under tidsperioden efter år 2000 har Iran präglats av en allt tuffare politisk kamp mellan de s.k. reformisterna och de konservativa. De reformvänliga har stötts av president Khatami som på sitt sätt försökt att förändra Iran till att bli ett öppnare samhälle. Khatami har emellertid gång på gång motarbetats av de konservativa krafterna som snarare velat göra Iran till en slutet och strängt religiös stat. De konservativa har drivit en allt hårdare linje och på deras sida finns Vaktarrådet och domstolarna. Vaktarrådet granskar och godkänner eller underkänner kandidater till parlamentet och presidentposten. De kan också avvisa lagförslag som regeringen presenterar och därför har Khatamis strävanden att inifrån reformera landet vid upprepade tillfällen stött på patrull.

Det förekommer mängder av rättsliga processer mot reformivrare i olika positioner som åtalats av domstolarna för att vara fiender till den islamiska republiken. Ett hundratal reformistiska tidningar och senare även en del webbplatser har stängts och journalister har förföljts av domstolarna och många har arresterats och fängslats. Människorättsorganisationer kallar därför Iran för Mellanösterns största fängelse för journalister. Den högste religiöse ledaren Ayatollah Khamenei intar formellt en politisk mellanställning men ställer sig allt som oftast på de politiskt konservativas sida. Vid några tillfällen har Khamenei dock låtit Vaktarrådet förstå att deras beslut inte varit i linje med hans önskan och då har Vaktarrådet följt ledarens vilja. Detta har t.ex. hänt vid de senaste parlaments- och presidentvalen då Khamenei inte accepterat Vaktarrådets underkännande av vissa reformistiska kandidater. Det iranska folket har till följd av utvecklingen allt tydligare visat sin besvikelse över president Khatamis oförmåga att föra reformprocessen vidare och många iranier har känt sig allt mer uppgivna. Flera politiska grupperingar har bojkottat de olika valen och valdeltagandet har därför ofta varit ganska lågt. Det är mot bakgrund av de här händelserna och stämningarna som den iranska bloggfarens utveckling ska förstås.

Liksom i Kina förekommer i Iran ett intensivt censurerande av Internet. Till skillnad från i Kina filtreras inte webbsidor och webbplatser genom brandväggar i själva backbone-nätverket utan istället finns programvara för filtrering installerad hos de individuella internetleverantörerna. Det finns flera hundra internetleverantörer i Iran och alla dessa har krav på sig att utföra filtrering. Graden av filtrering och uppdateringen av listor på förbjudna webbsidor varierar naturligtvis i viss mån då det inte finns någon synkroniserande instans. Vissa internetleverantörer som slarvat med filtreringen har också stängts av myndigheterna. Enligt *OpenNet Initiative* som specialstuderat den iranska internetcensuren baseras denna på den amerikanska programvaran SmartFilter som produceras av företaget Secure Computing. Företaget förnekar dock kategoriskt att de skulle ha sålt sin programvara till någon person eller myndighet i Iran. Detta är inte särskilt överraskande med tanke på det rådande amerikanska exportembargot mot Iran. SmartFilter opererar bara på webbadressnivå eller domännivå och censuren är därför inte lika sofistikerad som i Kina där blockering av innehåll kan ske med utgångspunkt från listor av förbjudna nyckelord. I sin rapport *Internet Filtering in Iran 2004-2005* har *OpenNet Initiative* i detalj kartlagt hur censuren slår och i samband med detta har även blockerandet av adresser knutna till olika iranska och utländska

bloggtjänster studerats⁶⁸. Man har funnit att i Iran spärras företrädesvis åtkomsten av enstaka bloggar snarare än hela bloggtjänstdomäner, även om detta har förekommit i mindre utsträckning. En överraskande och lite paradoxal konsekvens av embargoet mot Iran är att datorer är relativt billiga i landet. Detta beror på att iranierna tvingas importera datordelar som de sedan bygger datorer av istället för att importera dyrare märkesdatorer. Datortätheten och tillgången till Internet är p.g.a. detta större än i de flesta länder inom regionen.

Den iranska bloggsfärens omslagspojke är exiliraniern Hossein Derakshan som också är en av de internationellt mest uppmärksammade bloggarna överhuvudtaget. I princip alla artiklar om iranska bloggar nämner hans namn och han har intervjuats ett stort antal gånger av västerländska tidningar. Ingen enskild person har bidragit så mycket till den iranska bloggsfärens utveckling. Derakshan brukar för det mesta kallas Hoder som är en hopskrivning av de första delarna i hans namn och webbadressen till hans blogg är hoder.com. Hoder som nu är i trettioårsåldern växte upp i Teheran och arbetade där som journalist fram till 2001 då tidningen han arbetade vid stängdes och han flyttade till Toronto i Kanada. Det var där han började skriva sin blogg som han kallat Editor: Myself. Han skriver både på farsi och engelska och hans blogg är bland de mest lästa av iranska bloggar med tiotusentals besök varje dag. Hoder arbetar också för den persiska delen av *BBC World Service* och har skrivit debattartiklar för flera större västerländska tidningar. Även om han inte var den allra första iranier som bloggade anses han vara skaparen av den iranska bloggsfären och dess största inspiratör och katalysator. Förutom den egna bloggen har Hoder också skapat två andra viktiga webbplatser. Den ena kallas Stopcensoring.us och är en oregelbundet uppdaterad blogg där han försöker samla information om internetcensurernas verkningar i Iran. Den andra är en webbkatalog över iranska bloggar som heter BlogsbyIranians.com och delar upp de iranska bloggarna i insiders respektive outsiders beroende på om författaren bor i hemlandet eller i exil. Bloggarna som är listade på BlogsbyIranians är alla engelskspråkiga och webbplatsen är därför en utmärkt utgångspunkt för de intresserade att hitta sådana.

Hoder reser också runt och föreläser en hel del och brukar då beskriva det sätt som den iranska bloggsfären fungerar på med tre metaforer – fönster, broar och kaféer. Bloggarna som fönster visar t.ex. att nya värderingar har uppstått bland de unga i Iran och informerar iranierna om händelser som det inte skrivs om i tidningarna. Bloggarna som broar är viktiga i delade samhällen med sociala öar. Hoder pekar t.ex. på broarna som bloggar skapar mellan kvinnor och män, föräldrar och barn, emigranter och iranska invånare, politiker och medborgare. Bloggarna som kaféer fungerar som Habermas publika sfärer då alla har lika stor möjlighet att föra talan. Genom bloggarna finns ett unikt utrymme för politisk debatt utanför statens kontroll. Därigenom kan för medier förbjudna ämnen debatteras, såsom t.ex. det iranska kärnkraftsprogrammet, de återkommande flygplanskrascherna och hotet om uteslutning av det iranska fotbollslaget från världsmästerskapet 2006. Sammanfattningsvis symboliserar metaforerna alltså: fönster – information, broar – interaktion och kaféer – kollektiv interaktion och debatt.

⁶⁸ OpenNet Initiative: Internet Filtering in Iran 2004-2005, <http://www.opennetinitiative.net/iran>

Det brukar sägas att den iranska bloggscenen började med att Hoder skrev en artikel på en populär iransk nyhetswebbplats den 5 november 2001. I några få instruktiva meningar beskrev han hur man skulle konfigurera operativsystemet Windows för att kunna använda Unicode-systemet. Då kunde man nämligen använda det persiska alfabetet och skriva på farsi i den populära amerikanska bloggtjänsten Blogger. Detta blev startskottet för bloggandets utveckling i Iran och bara ett par månader senare kunde de iranska bloggarna räknas i hundratal snarare än tiotal. En annan viktig utveckling var lanseringen av den första inhemska bloggtjänsten i Iran, PersianBlog, i juni 2002.

Fallet Motallebi, kvinnorna och vicepresidenten

Redan under sommaren 2002 rapporterade *BBC News* om det framväxande bloggfenomenet i Iran⁶⁹. I artikeln lades tyngdpunkten på att det var så många iranska kvinnor som bloggade. En anonym kvinnlig bloggare som intervjuades påpekade att i bloggformen var det möjligt för kvinnor att kommunicera om traditionellt tabubelagda ämnesområden. I kommentarer till hennes blogg hade hon fått mestadels positiv respons, men även negativ kritik och förolämpningar. Vid den här tiden beräknades det finnas lite mer än 1000 iranska bloggar, en siffra som i början av 2003 hade ökat till 1500.

Den 20 april 2003 arresterades för första gången en iransk bloggare av myndigheterna. Hans namn var Sina Motallebi och han hade sin bakgrund inom tryckt journalistik där han främst hade skrivit om film, konst och politik. Bland annat skrev han för den reformistiska tidningen *Hayat-e-No* som stängdes i januari 2003. Den föregivna orsaken för frihetsberövandet var vad Motallebi skrivit om i sin blogg *Webgard* och det faktum att han givit intervjuer till utländska medier som *Radio Free Europe* och den franska radion. Hans hustru, Farnaz Ghazizadeh som också var journalist, plockade efter arresterandet bort makens blogg för att förhindra att myndigheterna hittade mer att reta sig på i det han redan skrivit.

I amerikanska *Online Journalism Review* rapporterade Mark Glaser ett par dagar efter arresterandet att iranska bloggare tillsammans med några kända bloggare i USA skapat en "online petition" för att försöka utverka Motallebis frigivande⁷⁰. Själva texten skrevs av exil-iranieren Pedram Moallemian som också bloggade (*Eyeranian.net*) och var bosatt i San Diego. Moallemian ansåg att det inte var själva innehållet i det Motallebi skrev om som ledde till arresterandet. Det sista Motallebi skrev i sin blogg handlade nämligen om ämnen i stil med att den amerikanske basketbollstjärnan Michael Jordan skulle sluta⁷¹. Anledningen var sannolikt helt enkelt att man ville skrämma de iranska bloggarna genom att statuera ett exempel. *BBC* skrev om Motallebi i början av maj och

⁶⁹ Hermida, Alfred: Web gives a voice to Iranian women, *BBC News* 2002-06-17, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/2044802.stm>

⁷⁰ Glaser, Mark: Weblogs Unite to Protest Detained Iranian Blogger, *Online Journalism Review* 2003-04-25, <http://www.ojr.org/ojr/glaser/1051148901.php>

⁷¹ För den som vill och kan läsa farsi finns i Internet Archive en kopia av Motallebis blogg *Webgard* som den såg ut i slutet av mars 2003, se <http://web.archive.org/web/20030330010636/http://www.rooznegar.com/>

rappporterade att det fanns 2000 digitala underskrifter på petitionen⁷². Moallemian skrev själv en artikel för webbtidsskriften *The Blanket* den 4 maj där han redogjorde för omständigheterna i fallet⁷³.

Motallebi släpptes efter 23 dagar och den iranska nyhetsbyrån *IRNA* rapporterade att detta skedde efter att en borgenssumma på 300 miljoner iranska rial hade betalats. I en intervju med Mark Glaser för *Online Journalism Review* i januari 2004 ansåg Motallebi att den stora uppmärksamhet hans fall fick genom alla bloggare som skrev om honom, tillkomsten av petitionen och det att flera utländska medier spred nyheten, var avgörande för att han blev släppt efter så kort tid⁷⁴. Han trodde också att det spelade stor roll att han dagen innan arresterandet fick en kallelse att följande dag infinna sig vid ett visst rättskontor. Motallebi hann nämligen skriva om det i sin blogg där han förutspådde att han den här gången verkligen skulle komma att arresteras. Hade han inte gjort detta hade mycket färre fått reda på vad som hänt och det hade inte spridits på det sätt som det gjorde. Både han och hans fru flyttade ett halvår efter frigivandet i december 2003 till Holland. De lämnade landet en dag innan Motallebi åter skulle kallas till förhör. För Glaser uppgav Motallebi att han utsatts för en psykologisk form av tortyr i fängelset men han ville inte gå djupare in på det än så. Ett mycket tråkigt efterspel för Motallebi utspelade sig under året därpå då hans 62-årige far, Said Motallebi, sattes i fängelse. Detta skedde uppenbarligen för att avskräcka sonen från att berätta för mycket om vad han själv råkat ut för under sin tid i fängelset. Efter påtryckningar från bl.a. *Reportrar utan Gränser* släpptes den hjärtsjuka fadern den 19 september efter att ha tillbringat 11 dagar inlåst⁷⁵.

Vid den första större internationella bloggkonferensen *BlogTalk* i Wien i maj 2003 inbjöds Hoder att vara talare. Hur Hoder presenterade bloggarnas betydelse i Iran vid denna tidpunkt kan man få en uppfattning om genom att läsa hans sammanfattning av innehållet i sitt tal inför konferensen⁷⁶. Han tog bl.a. upp hur de då bortåt 10 000 iranska bloggarna rapporterade från studentprotester, hur unga människor i Iran kunde finna och lära känna varandra genom nätet, hur emigrerade iranier kunde få information om utvecklingen i hemlandet och framförallt hur nya moderna värderingar kunde spridas utan insyn från regimen. Att en del politiker och tjänstemän redan fått upp ögonen för den iranska bloggsfären var Hoder väl medveten om och han påpekade att vissa sådana t.o.m. skrivit kommentarer på bloggar. Persiskt innehåll på webben hade genom bloggarna ökat mycket kraftigt och många internetanvändare i Iran rörde sig från de populära chattrummen till bloggarna. En del bloggare började samarbeta och publicerade webbaserade veckomagasin som det kända *Cappuccino* som funnits sedan sommaren 2002⁷⁷. Hoder sade också att bloggfenomenet än så länge i stort var begränsat till den unga

⁷² Texten till petitionen finns fortfarande på Internet: se Free Sina Motallebi, iranian journalist, <http://www.petitiononline.com/sina/>

⁷³ Moallemian, Pedram: Iran's web log quandary, *The Blanket: a journal of protest and dissent* 2003-05-04, <http://lark.phoblacht.net/sina.html>

⁷⁴ Glaser, Mark: Iranian Journalist Credits Blogs for Playing Key Role in His Release From Prison, *Online Journalism Review* 2004-01-09, <http://www.ojr.org/ojr/glaser/1073610866.php>

⁷⁵ Reporters sans frontieres: Journalist's father released, 2004-09-21, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=11384

⁷⁶ Derakshan, Hossein: Blogtalk paper, Editor:Myself 2003-03-28, <http://hoder.com/weblog/archives/006659.html>

⁷⁷ Cappuccino Persian Online Magazine, <http://cappuccinomag.com/>

medelklassen i de stora städerna och framför allt Teheran. Hoder intervjuades i samband med bloggkonferensen av nätmagasinet *Wired News*⁷⁸ som också samtidigt uppmärksammade Motallebi-affären. I denna artikel berättade en kvinnlig bloggare att arresterandet verkligen hade skrämt många iranska bloggare och att delar av den iranska bloggsfären som ett resultat hade blivit tamare. Somliga bloggare valde även att sluta blogga. Bland dessa fanns många kvinnliga bloggare och diskussionerna dessa emellan om ämnen som *hejab*, konventionen att kvinnor ska klä sig blygsamt, avtog för en tid.

CNN tog i juli upp de iranska bloggarna och skrev om de problem som hade uppstått i och med att myndigheterna hade börjat filtrera Internet i Iran. Det sades att det var i huvudsak pornografi som blockerades men även bloggjänster som Persianblog och Blogger hade drabbats om än tillfälligt. CNN:s källa, som uppgavs arbeta för den iranska internetleverantören Parsonline, menade att bloggjänsterna hade drabbats p.g.a. ett tekniskt fel och att webbcensuren i Iran inte var särskilt omfattande.

Under november 2003 startade Mohammad Ali Abtahi, då iransk vicepresident för parlamentariska juridiska frågor, överraskande en egen blogg med namnet Webnevesht⁷⁹. Det var första gången någon som arbetade inom den iranska regeringen bloggade. Abtahi har fortsatt med detta och på detta sätt bidragit både till att popularisera och i någon mån också göra bloggandet mer rumsrent i Iran. Hoder ansåg att det var en avgörande utveckling att en ledande politiker i bloggform berättade om sig själv och sina åsikter och berömde även Abtahi för att han hade lyckats öppna tillgången till några webbplatser som varit blockerade. Även Motallebi var mycket positiv till Abtahis bloggande och menade att det inte fanns någon lika högt rankad politiker i något land som delade med sig av sina personliga åsikter på detta sätt. Insynen i det annars så avskilda politiska livet i Iran som erbjöds genom Abtahis bloggande var viktig. Värt att notera är att Abtahi när Sina Motallebis far fängslades protesterade kraftigt i sin blogg och skrev att ett sådant inspärrande av släktingar var en av de värsta moraliska, sociala eller religiösa handlingar som kunde tänkas⁸⁰. Abtahi har också intervjuats av den vetenskapliga tidskriften *New Scientist*⁸¹ och utdrag av hans blogg har publicerats i ärevördiga *Harper's Magazine* i USA⁸².

Klimatet hårdnar i Weblogistan

Att många iranier var upprörda över internetcensuren i landet blev uppenbart i samband med det av FN anordnade mötet *World Summit on the Information Society* i Geneve den 10-12 december 2003. På en webbplats ägnad WSIS-mötet skrev hundratals iranska internetanvändare⁸³ och beklagade

⁷⁸ Delio, Michelle: Blogs Opening Iranian Society, *Wired News* 2003-05-28, <http://www.wired.com/news/culture/0,1284,58976,00.html>

⁷⁹ Mohammad Ali Abtahis blogg, <http://www.webneveshteha.com/> (även på engelska)

⁸⁰ Glaser, Mark: Iranian Bloggers Protest Government Crackdown on Reformist News Sites, *Online Journalism Review* 2004-09-22, <http://ojr.org/ojr/glaser/1095807595.php>

⁸¹ Bond, Michael: The blogger of Tehran, *New Scientist* 15 oktober 2005 nr 2521

⁸² Harper's är det äldsta amerikanska månadsmagasin som fortfarande ges ut, se *Dear Diary*, *Harper's Magazine* Juli 2004, Vol. 309 nr 1850, s. 26-28

⁸³ www.dailysummit.net/english/archives/2003/12/08/iranian_censorship.asp#readcomment

sig över att de bl.a. inte kunde komma åt sökmotorn Googles cachefunktion⁸⁴. *BBC News* reporter Aaron Scullion redogjorde i två artiklar för både proteseterna mot internetcensuren och hur den iranske presidenten Khatami på plats försvarade förfarandet⁸⁵. Khatami sade vid en presskonferens och utfrågning⁸⁶ att Iran försökte utöka sin kontroll över pornografiska och vad han kallade omoraliska webbplatser som var oförenliga med Islam. Angående rapporterna om mer än 10 000 blockerade webbplatser svarade Khatami att det bara var 240. Khatami var medveten om att en undersökning hade visat att farsi var det tredje största språket i den globala bloggsfären och nämnde själv detta vid presskonferensen. Vid samma tillfälle uppgav den iranske informationsteknologiministern först att han inte kände till fallet med Sina Motallebi och senare att denne inte hade arresterats p.g.a. sitt bloggande.

Den amerikanska nyhetsbyrån AP uppmärksammade Irans bloggare i februari 2004⁸⁷. AP rapporterade att bloggarna fruktade att de konservativa skulle få ännu mer makt efter det stundande parlamentsvalet och att detta skulle leda till en utökad internetcensur. En kvinnlig bloggare med pseudonymen Lady Sun sade till AP att bloggarna var oerhört viktiga i ett land där det var väldigt svårt att höras, i synnerhet som kvinna. Lady Sun menade också att i Iran var man ständigt tvungen att bära masker ute i samhället medan bloggen var en plats där man kunde ta av masken. En belysande detalj i sammanhanget är att denna Lady Sun uppger för reportern att hon faktiskt gift sig med en av sina läsare. Detta illustrerar vad Hoder många gånger tryckt på i intervjuer: bloggarnas allra vanligaste användningsområde i Iran var helt enkelt att möjliggöra dating bland yngre människor.

En ingående analys av bloggarnas betydelse och mening i Iran med en tonvikt på kvinnorna har skrivits av Masserat Amir-Behrani. Artikeln som heter "Performance in everyday life and the rediscovery of the self in Iranian weblogs" publicerades i september 2004 av den feministiska webbtidskriften *Bad Jens*⁸⁸. I denna beskriver författarinnan hur bloggarna spelar en positiv roll i återupptäckandet av det egna jaget i samhället och i skapandet av en egen identitet. Hon anser också att bloggarna har skapat nya relationer mellan människor som tidigare inte varit möjliga, bland annat mellan kvinnor och män. Det iranska Weblogistan som det ibland kallas har blivit en ny offentlig plats som saknar motsvarighet i den verkliga fysiska världen. 2004 publicerades också en vetenskaplig studie av den iranska bloggsfären av Peder Jensen vid universitetet i Oslo⁸⁹. Hans

⁸⁴ De cachade webbsidorna i sökmotorn Google är kopior av hur webbsidan såg ut då Googles s.k. spindelprogram fångade in den. Det betyder att man med funktionen kan titta på äldre versioner av webbsidor som många gånger ersatts av nyare versioner eller plockats bort från webben. Jfr Internet Archive.

⁸⁵ Scullion, Aaron: Iranian bloggers rally against censorship, *BBC News* 2003-12-11, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/technology/3310493.stm> och Iran's president defends web control, *BBC News* 2003-12-12, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/technology/3312841.stm>

⁸⁶ Utfrågningen finns att lyssna på simultantolkad form till engelska, rtsp://ibs.itu.ch/archives/wsis/summit/pca-20031211-1830-en.rm

⁸⁷ Associated Press: Iran's bloggers fear clampdown, 2004-02-19, kan läsas på <http://www.cnn.com/2004/WORLD/meast/02/19/iran.blogging.ap/>

⁸⁸ Amir-Ebrahimi, Masserat: Performance in Everyday Life and the Rediscovery of the "Self" in Iranian Weblogs, *Bad Jens* seventh edition september 2004, <http://www.badjens.com/rediscovery.html>

⁸⁹ Jensen, Peder Are Nostvold: Blogging Iran, Universitetet i Oslo 2004, <http://www.duo.uio.no/publ/tik/2004/21737/jensen.pdf>

rapport som hade titeln *Blogging Iran* var en fallstudie av iranska engelskspråkiga bloggar. Jensen lade tyngdpunkten på internetcensuren i landet och hur bloggarna hade skrivit om detta.

Efter parlamentsvalet 2004 kom de hårdföra konservativa som väntat att få allt större inflytande på den iranska politiken och de slog ner på reformisterna på många sätt. Fler journalister arresterades, ännu fler reformistiska dagstidningar stängdes liksom även reformistiska webbplatser. Tre sådana webbplatser som stödde president Khatamis demokratiska ansatser stängdes under augusti. I samband med att myndigheterna i september 2004 ville stänga ner ytterligare en känd reformistisk nyhetswebbplats som hette Emrooz startades en motaktion av iranska bloggare. De döpte om sina bloggar till Emrooz och lade ut textmaterial från riktiga Emrooz för att på så sätt öka spridningen av denna.

Den tidigare nämnde bloggande ministern Abtahi kände sig oförmögen att fortsätta arbeta med det nya parlamentet och avgick på eget initiativ i oktober. I juli hade han kommenterat stängandet av två reformistiska tidningar i sin blogg med orden "majoritetens röst kommer inte längre att kunna höras". Abtahi hade i det nya klimatet blivit allt mer obekvämt för den hårda linjens företrädare.

I oktober införde också chefen för rättsväsendet Ayatollah Mahmoud Shahrudi ny lagstiftning som skulle täcka "cyberbrott". Alla som spred information via datorsystem eller telekommunikation som avsåg att störa allmänhetens tänkande skulle dömas enligt samma principer som de som spred lögn⁹⁰. På så sätt omfattades de iranska bloggarna av lagar vars uttolkning låg i händerna på de som instiftat dem och kunde anpassas till olika situationer. Utvecklingen kommenterades i *New York Times* i november där det beskrevs hur flera iranska journalister gripits och hur allt fler webbplatser blev blockerade⁹¹. Censuren av Internet stöddes av Ayatollah Makarem Shirazi, en medlem av prästerskapet, som i den ultrakonservativa dagstidningen Kayhan skrev att webbplatser som förolämpade Islam, profeterna eller imamerna eller stödde ateism och förvrängda tros läror borde blockeras. Hoder uppgav också på hösten i en intervju för kanadensiska *This magazine* att webbcensuren i Iran hade ökat mycket kraftigt sedan maj 2004. Nu började myndigheterna också överväga att spärra tillgången till de viktigaste blogg tjänsterna som PersianBlog och amerikanska Blogger. Riksåklagaren Said Mortazavi i Teheran beordrade sålunda den 5 januari 2005 de största iranska internetleverantörerna att filtrera PersianBlog och vissa andra större blogg tjänster. Trots alla svårigheter beräknades det nu finnas hela 75-100 000 iranska bloggar.

Under slutet av 2004 och början av 2005 intensifierades förföljelsen av journalister och bloggare och ett tjugotal arresterades under denna period. De flesta släpptes efter en ganska kort tid men flera av dem har vittnat om att de blivit utsatta för tortyr. Några yttrade sig för *Los Angeles Times* reporter Megan Stack som skrev om de iranska bloggarnas situation i januari 2005⁹². En av skribenterna berättade efter att ha krävt att få vara anonym för reportern bl.a. om vad hans plågoandar kallat

⁹⁰ Theodolou, Michael: Iran's hard-liners turn a censorious eye on Web journalists, *Christian Science Monitor* 2004-10-28, <http://www.csmonitor.com/2004/1028/p07501-wome.html>

⁹¹ Fathi, Nazila: Iran jails more journalists and blocks web sites, *New York Times* 2004-11-08

⁹² Stack, Megan: Iran Attempts to Pull Plug on Web Dissidents, *LA Times* 2005-01-26, kopia finns på <http://www.newsdesk.org/archives/000129.php>

”mirakelrummet” där de skröt om att de brutit ner många reformistiska politiker och journalister. De drabbade upp gav också för en undersökningskommission i Iran att de blivit slagna, fått bära ögonbindel, hållits i isolering, tvingats göra falska bekännelser och att flera av dem fått självmordstankar. Deras vittnesmål publicerades av Abtahi på dennes blogg.

Den 25-årige bloggaren Mojtaba Saminejad arresterades 31 oktober 2004 för att ha skrivit om fängslandet av tre andra bloggare. Saminejad blev inte frisläppt som de andra, förutom under en kortare period varefter han i februari 2005 åter sattes i fängelse. Enligt *Human Rights Watch* höjde en domare borgenssumman till 1,5 miljarder rial⁹³. Oförmögen att betala tvingades Saminejad tillbaka till fängelset där han under maj hungerstrejkade i en vecka. Den 20 maj kallades han till domstol bakom lyckta dörrar. 7 juni dömdes han till två års fängelse av en domstol i Teheran för förolämpande av en imam och den iranske ledaren medan han frikändes från anklagelsen att ha förolämpat profeten⁹⁴.

Allra hårdast drabbades Arash Sigarchi som var bloggande journalist och tidigare redaktör på dagstidningen *Gilan Emrouz*. Sigarchi arresterades och fängslades den 17 januari 2005 i den nordliga staden Rashat. Redan året innan hade han hållits fängslad av myndigheterna under några dagar i augusti för innehållet i en tidningsartikel. Sigarchi skrev ofta kritiskt om regeringen och rapporterade om fängslandet av andra bloggare. Han hade kort före arresterandet 2005 intervjuats av *BBC*. Sigarchi nekades att tala med en advokat och dömdes efter 60 dagar efter en rättegång bakom stängda dörrar till hela 14 års fängelse. Anklagelsepunkterna var många, bl.a. att han skulle ha hotat nationens säkerhet, bedrivit spioneri och förolämpat ledaren Khamenei. Han kom dock ut ur fängelset genom att betala borgen och överklagade domstolsbeslutet. Anklagelserna mot honom mildrades och hans straffsats sänktes till tre år för förolämpande av den iranske ledaren och spridande av regeringsfientlig propaganda⁹⁵.

Bloggvåren som kom av sig

Inför det iranska presidentvalet som hölls den 17 juni 2005 skrevs det mycket om att de iranska bloggarna skulle komma att kunna påverka utgången. Man talade om en bloggvår. Nu visade det sig att de som trodde på detta i viss mån verkade ha levt i en bubbla utan kontakt med verkligheten. Många av de moderna intellektuella i t.ex. Teheran verkar ha underskattat konservatismens starka fästen utanför storstäderna och lojaliteten mot prästerskapet och militären. Hoder berättade kort innan valet för *Wired News* att han övervägde att åka tillbaka till Iran under en veckas tid i anslutning till presidentvalet trots att det var mycket farligt och att han löpte risk att bli fängslad⁹⁶. Han räknade med att de iranska myndigheterna var tvungna att hålla sig i schack när den internationella

⁹³ Human Rights Watch: False freedom: online censorship in the Middle East and North Africa, November 2005, <http://hrw.org/reports/2005/mena1105/mena1105webwcover.pdf>

⁹⁴ Reporters sans frontieres: Blogger cleared of "insult to prophets" but still guilty of "insulting Supreme Guide", 2005-07-11, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=12564

⁹⁵ Committee to Protect Bloggers: Update on Arash, 2006-01-26, http://committeetoprotectbloggers.civiblog.org/blog/_archives/2006/1/26/1724906.html

⁹⁶ Howe, Jeff: Blog spring, *Wired News* juni 2005, <http://www.wired.com/wired/archive/13.06/posts.html?pg=6>

uppmärksamheten var som störst runt valet. De flesta iranska bloggarna stödde kandidaten Mustafa Moin, en f.d. vetenskapsminister, som bloggade själv. En hel del bloggare förutspråkade också att valet skulle bojkottas. Abtahis kommentar på detta var att en bojkott skulle bereda vägen för en despotisk kandidat. Mehdi Jami på populära *BBC Persian* rapporterade från valet och bloggarnas åsikter om kandidaterna. Bland dessa hade även den f.d. polischefen Qalibaf och den tidigare presidenten Rafsanjani ett begränsat stöd hos de intervjuade bloggarna⁹⁷.

Utfallet av valet blev inte alls så som många bloggare boende i Teheran eller i utlandet hade önskat. Moin kom bara på femte plats och de två toppkandidaterna av sju blev oväntat ex-presidenten Rafsanjani och Teherans fatalistiske borgmästare Mahmoud Ahmadinejad. I en andra och avgörande omgång vann Ahmadinejad med bred marginal. Nema Milaninia, som skriver i gruppbloggen *Iranian Truth* och ger ut *International Students Journal* på farsi och engelska, analyserade hur det kom sig att bloggarna och journalisterna hade tagit så fel på det iranska folkets åsikter⁹⁸. Oförmågan att förutse utgången av valet på ett realistiskt sätt skyllde Milaninia på centreringsen kring Teheran och på huvudstadens unga.

Hoder reste verkligen hem till Iran till valet och stannade i mer än en vecka och tog sig till slut ur landet utan att bli arresterad. Han blev emellertid kvarhållen på flygplatsen och utsattes för ett sju timmar långt förhör av en tjänsteman från det iranska informationsministeriet. Förhöret gällde vad Hoder skrev i sina bloggar på farsi och engelska och han fick beskedet att han måste upphöra med att kritisera den store ledaren Khamenei. Hoder var dessutom tvungen att formellt be om ursäkt eller annars hindras från att lämna landet. Hoder bad om ursäkt för att kunna resa ut ur Iran men fortsatte därefter att blogga som vanligt. Han liksom många andra av bloggarna stödde Rafsanjani mot den konservative Ahmadinejad men istället blev alltså deras värsta farhågor besannade. Den nye presidenten har på kort tid lyckats alienera både många iranier och omvärlden genom yttranden om att Israel borde utplånas från kartan och att förneka att Förintelsen överhuvudtaget har ägt rum.

Hemkommen från Teheran skrev Hoder i juli en artikel för Opendemocracy.net i vilken han reflekterade över valresultatet och hur de kommande åren skulle te sig för Irans ungdomar⁹⁹. Hans artikel publicerades i förkortad form även av den tyska dagstidningen *Die Zeit*. Hoder hörde också till talarna på det tidigare nämnda seminariet *Expression under Repression* vid WSIS i Tunis den 17 november 2005.

Vid Best of Blogs-tävlingen som anordnades under hösten 2005 satt Hoder i jury tillsammans med bl.a. den kinesiske bloggaren Michael Anti. Vid tävlingen fanns en särskild klass för bästa journalistiska blogg på persiska. Denna vanns av den 24-åriga Parastoo Dokuhakis blogg San newechst som betyder "Skriven av en kvinna"¹⁰⁰. Hon förklarar titeln med

⁹⁷ Jami, Mehdi: Iranian blogs take on the election, BBC News 2005-06-17, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4099380.stm

⁹⁸ Milaninia, Nema: A Tehran bias, Pacific News Service 2005-06-22, http://news.pacificnews.org/news/view_article.html?article_id=32bb498ec49e9d314476713cdf9ab35a

⁹⁹ Derakshan, Hossein: Iran's young reformers, Opendemocracy.net 2005-07-05, http://www.opendemocracy.net/democracy-irandemocracy/reform_2649.jsp

¹⁰⁰ San newechst, <http://www.parastood.com/>

att det tidigare varit upp till männen att förklara världen och att hon i sin blogg ville förklara världen utifrån en kvinnas perspektiv. Dokuhaki är själv journalist och skriver för flera dagstidningar och för tidskriften *Zanan* som främst riktar sig till kvinnliga läsare. Det blev också en kvinna som publicerade den första boken om den iranska bloggsfären. I oktober-november 2005 utgavs i England och USA boken som har titeln *We are Iran* och är skriven av Nasrin Alavi¹⁰¹. Författarinnan som är uppväxt i Iran har studerat och undervisat i USA och England och bor idag i London men tillbringar mycket tid i Teheran. Boken är en historik över och samtidsbeskrivning av det moderna Iran efter revolutionen med tonvikt på Internets och bloggarnas betydelse. Alavis text är fylld med citat från en mängd iranska bloggare för att illustrera deras reaktioner på olika händelser och skeenden.

I ett försök i det lilla formatet att bryta misstron mellan iranier och israeler åkte Hoder till Israel i början av 2006. Hans tanke var att försöka bidra till dialog mellan människor från de bägge länderna vars regimer ömsesidigt smutskastade varandra offentligt. Han ville visa israelerna att det fanns många moderata iranier som ville ha normala relationer med Israel och inte alls trodde att de var blodtörstiga judar som ville alla muslimer ont. I sammanhanget bör också nämnas att det finns närmare 200 000 iranska judar i Israel. Hoder intervjuades av israeliska tidningar som skrev om besöket som t.ex. *Jerusalem Post* och *Haaretz*¹⁰². I samband med besöket skrev Hoder en debattartikel i *New York Times* med rubriken *Democracy's Double Standard*¹⁰³. I denna kritiserar han Bush-administrationens dubbelmoral då denna uppmanade den irakiska befolkningen att rösta i det irakiska valet medan den valde att istället uppmana iranierna att bojkotta det iranska presidentvalet. Argumentet att det iranska valet inte var särskilt demokratiskt med tanke på att Våktarrådet i stort sett bestämde vilka som fick kandidera menar Hoder inte håller. Att bojkotta ett halvdemokratiskt val kan inte i längden leda till ett mer demokratiskt system. Tvärtom blev resultatet att ett någorlunda moderat styre med reformistiska mål under Khatami har ersatts av Ahmadinejads hårdföra styre med anti-semitiska inslag som hotar att ytterligare destabilisera en redan orolig region.

Efter att ha varit i Israel åkte Hoder till Sverige där han bland annat föreläste i Stockholm på JMK och för tankesmedjan Arenagruppen¹⁰⁴. I samband med besöket intervjuades han av *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*¹⁰⁵. Till de svenska journalisterna sade han att det nu fanns 700 000 iranska bloggar och att 20 % av befolkningen mellan 18 och 30 hade tillgång till Internet. I Sverige berättade han också om sina planer för att försöka få in en reformistisk ledamot vid det kommande fullmäktigevalet i huvudstaden Teheran. I kampanjen skall både wiki-teknik och bloggar

¹⁰¹ Nasrin Alavi: *We are Iran: the Persian blogs*, Soft Skull Press 2005, <http://www.softskull.com/detailedbook.php?isbn=1-933368-05-5>

¹⁰² Se t.ex. Ofek, Koby: *I'll blog your house down*, *Haaretz* 2006-02-01, <http://www.haaretz.com/hasen/objects/pages/PrintArticleEn.jhtml?itemNo=676697>

¹⁰³ Derakshan, Hossein: *Democracy's Double Standard*, *New York Times* 2006-01-28 Section A s. 17

¹⁰⁴ Föreläsningen i Umeå finns tillgänglig i streamad form, se http://www2.humlab.umu.se/video/o6o2o9_hoder.ram

¹⁰⁵ Carp, Ossi: *Hoder visat ett annat Iran*, *SvD.se* 2006-02-11, http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_11804412.asp och Larsmo, Ola: *Bloggen är hans fasta punkt*, *Dn.se* 2006-02-13, <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1058&a=520979>

användas. Han är dock ganska pessimistisk angående möjligheterna att någonsin kunna besöka hemlandet igen, åtminstone under det rådande styret.

Avslutande kommentarer

I den här rapporten har jag begränsat mig till bloggarnas roller och möjligheter i Kina och Iran. Det finns emellertid ett flertal andra länder som också förtjänar att studeras ur aspekten bloggar och demokrati som t.ex. Egypten, Indien, Pakistan och Nepal. Jag valde Kina och Iran för att de är de hittills mest omskrivna och diskuterade exemplen på länder där bloggandet fyller en viktig demokratisk funktion då det ger möjlighet att uttrycka tankar och idéer som det skulle vara mycket svårt att kunna uttrycka i de vanliga medierna. I både Kina och Iran är det förenat med stor fara för den enskilde att i sin blogg skriva alltför tydligt om frågor som stämplat som tabu av regimen, liksom att skriva om åsikter, politiska åskådningar, religioner och föreställningar som regimen inte erkänner eller fördömer. Det är därför ganska många personer i de här länderna som helt enkelt väljer att blogga anonymt. De som går ut med sitt riktiga namn kan råka illa ut om innehållet inte faller myndigheterna i smaken. I Iran finns det som beskrivits flera tiotal bloggare som tidvis hållits inspärrade, förhörts och utsatts för orättvisa rättegångsförfaranden. När detta skrivs sitter åtminstone två bloggare i Iran i fängelse och har dömts till fleråriga straff. I Kina har än så länge färre bloggare arresterats än i Iran men å andra sidan sitter ett 60-tal s.k. cyberdissidenter fängslade idag i Kina. Iran och Kina är självfallet två mycket olika länder kulturellt och politiskt. En mycket viktig skillnad är att Kina är en renodlad enpartistat medan Iran åtminstone har ett slags politiskt system som tillåter många partier att existera och ger medborgarna rätt att rösta i val av t.ex. president, parlamentsledamöter och fullmäktigemedlemmar. Det är emellertid inte något riktigt demokratiskt system då t.ex. Väktarrådet bestämmer vilka personer som får kandidera och det dessutom finns en obestridd religiös ledare som har den yttersta makten i landet.

Det är svårt att tro att bloggar i sig skulle kunna åstadkomma förändringar i demokratisk riktning i Kina och Iran eller i något annat land. På många sätt är det politiska bloggandet en aktivitet som bara en liten exklusiv grupp ägnar sig åt även om det i bägge länderna finns mycket stora mängder människor som använder sig av bloggformen för andra syften. Det finns dessutom kraftiga digitala klyftor i Kina och Iran med stora befolkningsgrupper som helt saknar tillgång till Internet. Därför riskerar bloggarna att hamna i en liten eko-kammare för sig själva medan det stora flertalet medborgare aldrig hört talas om bloggar. Som utomstående betraktare är det lätt att bli påverkad av de debattartiklar som skrivits om bloggare i de här länderna och förledas att tro att fenomenet har mycket större proportioner än vad det har. Inte desto mindre är det tydligt att det i dessa och några andra länder finns förhållandevis många människor som i bloggandet hittat en kanal där de är friare än vad de annars kan vara.

Allt skrivande tränar författaren i att uttrycka sig tydligare både för sig själv och andra och detta gäller även bloggare. Bara detta är mycket värt i samhällen där ramarna för personlig och social utveckling är starkt begränsade av en repressiv regim. Bloggformen intar en slags

mellanställning i kommunikativt hänseende. Att sprida information går snabbare med SMS och IM (*instant messaging*) medan diskussioner är lättare att föra i BBS-system och diskussionsfora på webben. Att utforma texter som har bredare konsensus kan man göra bättre med wikiteknik. De olika teknologierna kompletterar naturligtvis varandra och har alla sin egen potential och sina typiska användningsområden. Av dessa ger bloggen emellertid störst utrymme för individens röst att höras och att kunna utvecklas.

Litteraturförteckning

Alavi, Nasrin (2005): *We are Iran: the Persian blogs*. Brooklyn, NY: Soft Skull Press.

Bowman, Shayne & Chris Willis (2003): *We Media: how audiences are shaping the future of news and information*. Reston, VA: The Media Center of the American Press Institute.

(http://www.hypergene.net/wemedia/download/we_media.pdf)

Gillmor, Dan (2004): *We the Media: grassroots journalism by the people, for the people*. Sebastopol, CA: O'Reilly.

Human Rights Watch (2005): *False Freedom: Online Censorship in the Middle East and North Africa*. Vol. 17, No. 10(E) November 2005.

(<http://hrw.org/reports/2005/mena1105/>)

Jensen, Peder Are Nøstvold (2004): *Blogging Iran: a case study of Iranian English language weblogs*. Oslo: Universitetet.

MacKinnon, Rebecca (2004): *The world-wide conversation: online participatory media and international news*. Joan Shorenstein Center on the Press, Politics and Public Society Working Paper Series 2004:2. Cambridge, MA: Joan Shorenstein Center.

OpenNet Initiative (2005): *Internet filtering in China 2004-2005: a country study*. (<http://www.opennetinitiative.net/studies/china/>)

Pax, Salam (2003): *The Baghdad Blog*. London: Atlantic Books.

Reportres sans frontieres (2005): *Handbook for bloggers and cyber-dissidents: september 2005*.

(http://www.rsf.org/IMG/pdf/handbook_bloggers_cyberdissidents-GB.pdf)

Villeneuve, Nart (2006): "The filtering matrix: Integrated mechanisms of information control and the demarcation of borders in cyberspace". I *First Monday* vol. 11, nr 1.

(http://firstmonday.org/issues/issue11_1/villeneuve/index.html)

Våge, Lars, Erik Stattin & Gunnar Nygren (2005): *Bloggtider*. Stockholm: Institutet för Mediestudier, Sellin.